

Raportti

Culture Open –hankkeen saavutettavuuskartoitus

KARELIA

// CBC Project

Culture Open: Creating Culture Together

Joensuun kaupungin kulttuuripalvelut

Toukokuu 2019

Henna Karhapää (FT)

SISÄLLYSLUETTELO

Saavutettavuuskartoituksen tausta ja tavoitteet	4
--	----------

Saavutettavuuskartoitus

1 Pääkirjasto	5
----------------------------	----------

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

1.1 Autopaikat	5
1.2 Piha ja sisäänkäynti	6
1.3 Aulatila	6
1.4 Valaistus	7
1.5 WC-tilat	7
1.5.1 Lasten ja nuorten osaston WC-tilat	8
1.6 Hissit ja portaat	8
1.7 Sisätilat	
1.7.1. 2. kerroksen lainausosasto	9
1.7.2 3. kerroksen musiikkiosasto	9
1.7.3 Lukusali	10
1.8 Palvelut	10
<i>Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus</i>	
1.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus	11

2 Kaupungintalo	13
------------------------------	-----------

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

2.1. Autopaikat	13
2.2 Piha ja sisäänkäynti	14
2.3 Aulatila	14
2.4 Valaistus	14
2.5 Lipunmyynti ja muut palvelut	15
2.6 WC-tilat	15
2.6.1 2. kerroksen WC-tilat	15
2.7 Hissit ja portaat	17
2.8 Sisätilat	
2.8.1 2. kerroksen äänestystilat	16
2.8.2 3. kerros	16
<i>Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus</i>	
2.9 Tiedotus ja opasteet	17

3 Carelicum	17
<i>Osa I: Tila- ja palvelukartoitus</i>	
3.1 Autopaikat	17
3.2 Piha ja sisäänkäynti	18
3.3 Aulatila	18
3.4 Valaistus	20
3.5 Lipunmyynti ja muut palvelut	20
3.6 WC-tilat	20
3.6.1 Auditorion WC-tilat	22
3.7 Hissit ja portaat	22
3.8 Sisätilat	
3.8.1 Auditorio	23
<i>Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus</i>	
3.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus	23
4 Pohjois-Karjalan museo HILMA	24
<i>Osa I: Tila- ja palvelukartoitus</i>	
4.1 Vaihtuvien näyttelyiden tila	25
4.1.2 Valaistus	27
4.2 Perusnäyttely	28
4.2.1 Valaistus	31
4.2.2 WC-tilat	33
<i>Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus</i>	
4.3 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus	34
5 Joensuun taidemuseo ONNI	35
<i>Osa I: Tila- ja palvelukartoitus</i>	
5.1 Autopaikat	36
5.2 Piha ja sisäänkäynti	36
5.3 Aulatila	36
5.4 Valaistus	36
5.5 Lipunmyynti ja muut palvelut	37
5.6 WC-tilat	37
5.7 Hissit ja portaat	37
5.8 Sisätilat	
5.8.1 Vaihtuvien näyttelyiden tila	39
5.8.2 2. kerroksen tilat	40
5.8.3 3. kerroksen tilat	43

<i>Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus</i>	
5.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus	44
6 Carelia-sali	45
<i>Osa I: Tila- ja palvelukartoitus</i>	
6.1 Autopaikat	45
6.2 Piha ja sisäänkäynti	45
6.3 Aulatila	46
6.4 Valaistus	46
6.5 Lipunmyynti ja muut palvelut	46
6.6 WC-tilat	47
6.7 Hissit ja portaat	48
6.8 Sisätilat	50
<i>Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus</i>	
6.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus	52
7 Johtopäätökset ja suositukset	52
7.1 Käytännön suositukset kartoituskohteiden saavutettavuuden lisäämiseksi	54
Lähteet	64
Liitteet	65

Saavutettavuuskartoituksen tausta ja tavoitteet

Saavutettavuuskartoituksen tavoitteena oli selvittää Joensuun keskeisten kulttuurikohteiden saavutettavuutta, etenkin erityiskävijöiden, kuten vammaisten, näkökulmasta. Saavutettavuudella tarkoitetaan, että kohteen tiloja ja palveluita on helppo käyttää, ne ovat helposti löydettävissä ja niiden luokse pääseminen on vaivatonta. Kartoitus toteutettiin osana Culture Open –hanketta, jossa osallistetaan vammaisia ja maahanmuuttajia kulttuuripalveluihin ja kulttuuritapahtumiin. Lokakuussa 2018 alkanut hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka ja sitä rahoittaa rajat ylittävän yhteistyön Karelia CBC –ohjelma, jota tukee Euroopan unioni, Suomi ja Venäjä. Culture Open –hankkeen pääkumppani on Petroskoin valtionyliopiston täydennyskoulutuksen instituutti. Joensuussa hankekumppanina toimii kaupungin kulttuuripalvelut.

Kartoitusta varten Joensuussa valittiin kuusi keskeisellä sijainnilla olevaa kulttuurikohdetta, jotka kartoitettiin kolmen päivän aikana maaliskuussa 2019: Pääkirjasto ja kaupungintalo kartoitettiin 13.3., Carelicum ja Pohjois-Karjalan museo kartoitettiin 15.3. ja Taidemuseo ja Carelia-sali kartoitettiin 18.3. Myös Petroskoissa järjestettiin vastaavanlainen saavutettavuuskartoitus, jonka tulokset julkaistaan yhdessä tämän raportin englanninkielisen käännöksen kanssa.

Kartoituksen järjesti ja sitä ohjasi Culture Open –hankkeen projektikoordinaattori Henna Karhapää. Karhapää esitteli Culture Open –hanketta ja saavutettavuuskartoitusta Joensuun vammaisneuvostolle helmikuussa 2019. Vammaisneuvosto nimitti viisi henkilöä asiantuntijaraadin jäseneksi, joista myöhemmin kaksi estyi osallistumasta valittuina kartoituspäivinä. Estyneiden asiantuntijoiden sijalle saatiin vammaisneuvoston kautta kaksi uutta vapaaehtoista, joista toinen pystyi osallistumaan kartoitukseen vain 15.3. ja toinen 18.3. Vammaisneuvoston nimeämien kokemusasiantuntijoiden osallistuminen kartoitukseen oli ensisijaisen tärkeää kartoituksen onnistumisen kannalta.

Kartoitusta varten Karhapää suunnitteli kartoituslomakkeen, jonka avulla kerättiin tietoa kartoitettavien kohteiden esteettömyydestä. Kartoituslomake on jaettu kolmeen osioon: tila- ja palvelukartoitus, tiedon saatavuuden kartoitus ja tilan turvallisuuden kartoitus. Varsinaisessa kartoituksessa päätettiin keskittyä vain kahteen ensimmäiseen osioon, koska kohteiden pelastussuunnitelmia ei ollut saatavilla. Tila- ja palvelukartoitusosiot on jaettu lomakkeessa kohteiden käyttötarkoituksen mukaan seuraaviin ryhmiin: museot ja muut näyttelytilat, kirjastot, konserttitalit ja auditoriot, muut kulttuuriin liittyvät palvelutilat, äänestyspaikat ja ulko- ja viheralueet.

Kartoituslomakkeen kysymyksien vastausvaihtoehtoja ovat ”kyllä” (K), ”ei” (E) ja ”Ei koske kohdetta” (EK). ”Kyllä” vastaus merkitsee ongelmatonta tilannetta, ”ei”-vastaus merkitsee estettä tai puutetta ja ”ei koske kohdetta” –vaihtoehto tarkoittaa, että kysymys ei sovellu kohteeseen. Lisäksi lomakkeessa on avoimia kohtia, johon kartoituksen ohjaaja voi kirjoittaa selventäviä kommentteja. Lisäksi lomakkeeseen täytetään kartoitusta varten käytetyt mittaustyökalut ja tarvikkeet, kohteen taustatiedot, kartoituskohteen yhteyshenkilön tiedot ja kartoitukseen osallistuneiden henkilöiden tiedot.

Saavutettavuuskartoitus

1 Pääkirjasto

Joensuun pääkirjaston Koskikadulla sijaitseva rakennus on valmistunut vuonna 1992 ja sen on suunnitellut Tuomo Siitonen. Kirjaston saavutettavuuskartoituksessa tehtiin tilakartoitus kirjaston piha-alueesta ja sisäänkäynneistä, aula- ja WC-tiloista, hissistä ja portaista, lukusalista sekä 2. ja 3. kerroksen kirjastotiloista. Lisäksi kartoituksessa selvitettiin kirjaston palveluiden saavutettavuutta teosten lainaamisesta asiakastietokoneiden käytettävyyteen ja yleiseen viihtyvyyteen tiloissa.

Kirjaston yhteyshenkilönä kartoituksessa toimi asiakaspalvelun palvelupäällikkö Satu Lihavainen. Hänen lisäksi kirjaston vahtimestari Asko Reittu ja projektityöntekijä Tuija-Kaisa Teikari avustivat kartoituksessa. Kartoitusta ohjasi projektikoordinaattori Henna Karhapää ja vammaisasiantuntijoina toimivat Pirjo Hoikkanen, Raija Kortelainen ja Matti Maukonen.

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

1.1 Autopaikat

Kirjaston sisäänkäynnin luona on pysähtymispaikka autoille (esim. saattoliikenteelle) ja kohteen läheisyydessä on vammaispysäköintipaikkoja. Vammaispysäköintipaikat sijaitsevat lähellä kohteen pääsisäänkäyntiä Koskikadun puolella. Vammaispysäköintipaikkoja on myös tarpeeksi suhteessa kohteen kokoon. Talviaikaan osa lumipenkoista estää kulkemisen saatto- ja vammaispysäköintipaikoilta pääsisäänkäynnille. Asiantuntijaraati myös huomioi, että vammaispysäköintipaikat ovat heidän mielestään liian kapeita.¹ Lisäksi vammaispysäköintipaikkojen vieressä oleva kynnyks jättää ajoväylän ja kulkuväylän väliin, mikä hankaloittaa kulkemista pääsisäänkäynnille. Asiantuntijaraadin jäsenet ehdottavat, että kynnyksen reunaa voisi loiventaa kulkemisen helpottamiseksi.

Kirjaston takana on pysäköintialue, jossa on kaksi vammaispysäköintipaikkaa pääkulkureitin alkamiskohdassa. Vammaispysäköintipaikkojen ja kulkureitin välillä ei ole kynnystä, mikä helpottaa liikkumista. Pääkulkureitti sisäänkäynnille on katettu mukulakivetyksellä. Kivetyksen epätasaisuus vaikeuttaa toimintarajoitteisen henkilön siirtymistä parkkipaikalta sisäänkäynnille. Sisäänkäynnin edustalla on metalliritilä, joka on hieman koholla. Tämä pieni kynnyks voi olla kompastumisriski. Kirjaston takapihalla on penkkejä, mutta ne eivät ole kulkureitin varrella.

¹ Kirjaston edessä olevia vammaispysäköintipaikkoja on levennetty maaliskuun 2019 jälkeen.

Kirjaston pääoven edustalla sijaitsevia vammaispysäköintipaikkoja on levennetty saavutettavuuskartoituksen jälkeen. Pysäköintipaikkojen ja kulkuväylän välissä on kynnyks, joka hankaloittaa siirtymistä pääsisäänkäynnille.

Kuva: Henna Karhapää
(toukokuu, 2019)

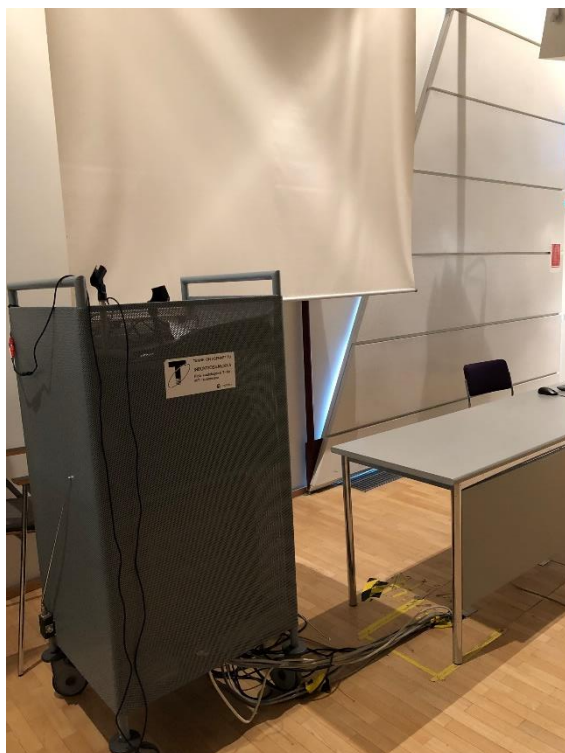
1.2 Piha ja sisäänkäynti

Etupihan kulkureitit ovat tasaisia ja helppokulkuisia, mutta kirjaston Koskikadun puoleisen sisäänkäynnin lähistöllä ei ole istuttavia levähdyspaikkoja. Pääsisäänkäynnin luo johtava kulkuväylä on portaaton ja esteetön. Molemmat sisäänkäynnit ovat katettuja, ovien avaamiseen on tarvittavasti tilaa, ulko-ovet avautuvat automaattisesti ja ovet pysyvät auki itsestään. Asiantuntijaraadin jäsenet kuitenkin huomauttivat, että ovet eivät pysy auki riittävän pitkään. Ovien luona ei ole painikkeita, joilla ovet voi avata, jos ne eivät aukene itsestään, eikä ovien yhteydessä ole ovipuhelinta tai summeria. Pääsisäänkäynnin kynnyksen ylittäminen on helppoa. Molempien sisäänkäyntien luona on tuulikaappi, joka on tarpeeksi tilava sekä sisäovi, joka avautuu automaattisesti. Tuulikaapin ja aulan väliin ei jää portaikkoja, vaan sisäänkäynti on tasainen ja esteetön. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen kertoi, että hänen on vaikea erottaa pääsisäänkäyntiä tummuuskontrastina taustastaan. Hänen mielestään äänimajakka helpottaisi sisäänkäynnin löytymistä.

1.3 Aulatila

Vain kirjaston Muikku-salissa on induktiosilmukka. Merkintä silmukasta löytyy salin etuosasta puhujan paikan luota. Käynti saliin tapahtuu aulatilan kautta. Aulassa on riittävästi tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa. Naulakot on sijoitettu lähelle WC-tiloja niin, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa. Naulakot ovat myös sopivalla korkeudella ja niiden yhteyteen on sijoitettu lukollisia lokerikkoja, jotka ovat myös sopivalla korkeudella. Asiantuntijaraadin jäsenet toivovat, että naulakoiden luo tulisi opasteet, jotta ne löytyisivät helpommin. Aulassa on myös riittävästi levähtämispaikkoja.

Kirjaston yhteydessä olevaan Kahvila Pilkkuun pääsee myös luiskaa pitkin, mutta se on hieman piilossa lähellä Muikku-salia, joka on aulatilán takaosassa.

Kirjastolta löytyy induktiosilmukka vain Muikku-salista puhujan paikan luota. Merkki ei näy kunnolla salin takaosaan.

Kuva: Henna Karhapää
(toukokuu, 2019)

1.4 Valaistus

Sisäänkäynnin valaistus on riittävä, tasainen ja häikäisemätön. Lisäksi lasisista ovista tulee sisälle päivänvaloa. Aulan valaistus WC-tiloihin johtavalla käytävällä naulakoiden ja WC-tilojen välissä ei ole riittävä, koska WC-tilojen sisäänkäynti ei erotu tummuuskontrastina taustastaan. Portaitten valaistus on tasainen ja häikäisemätön, mutta hissien valaistus ei ole tasainen ja se aiheuttaa suoraa estohäikäisyä, joka heikentää näkemistä.

1.5 WC-tilat

Kirjaston esteetön WC löytyy helposti, mutta WC-tilojen sisäänkäynti ei ole tarpeeksi leveä. Lisäksi esteettömään WC-tilaan on vaikea päästä, koska oven sulkeminen on vaikeaa. Ovi on kyllä mahdollista sulkea yhdellä kädellä, mutta siinä ei ole vaakasuuntaista vedintä, joka helpottaisi sulkemista. WC:n lukkoa voi käyttää yhdellä kädellä. Esteetön WC ei ole tarpeeksi tilava, jotta siinä mahtuisi kääntymään sähköpyörätuolilla. WC-istuimen molemmilla puolilla on kääntyvät käsituet. WC on käsin vedettävä, mutta seinässä sijaitsevaa vetopainiketta oli vaikea löytää. Asiantuntijaraati ehdottaa, että WC:n vetopainikkeeseen voisi lisätä oranssinvärisen tarran, jotta sen näkisi paremmin. Pesuallas on myös liian korkealla ja sen korkeutta ei voi säätää. Myös muut WC-tilan varusteet (käsiensuut, seinäkoukut, peilit) ovat liian korkealla. WC:ssä ei myöskään ole hälytyslaitetta, jolla voidaan hälyttää apua tarvittaessa. Asiantuntijaraati myös huomioi, että WC-tilan vauvanhoitopöytä on liian korkealla ja siihen voi törmätä helposti, jos se on aiemmalta asiakkaalta jäänyt auki.

1.5.1 Lasten ja nuorten osaston WC-tilat

Lasten- ja nuorten lainausosastolla ei ole erillistä esteetöntä WC-tilaa. WC:n ovi on liian kapea ja se aukeaa ulospäin. Ovea on vaikea löytää, koska se ei erotu tummuuskontrastina taustastaan. Myös WC-tiloihin opastava kyltti on liian korkealla ja sekään ei erotu tummuuskontrastina taustastaan. Asiantuntijaraadin jäsenet kokivat WC-tilat liian ahtaiksi ja vaikeasti liikuttaviksi. Valaistusta pidettiin riittävänä. Pesupiste on liian korkealla pyörätuolikäyttäjälle ja ehkä jopa lapselle.

1.6 Hissit ja portaat

Kirjaston hissi löytyy aulatilasta helposti. Hissin kutsupainike on sopivalla korkeudella, mutta se ei erotu selvänä tummuuskontrastina taustastaan. Hissin ovesta kulkeminen on helppoa ja hissi on tarpeeksi tilava. Hissin sisällä olevat painikkeet ovat sopivalla korkeudella, mutta kuten kutsupainike hissien ulkopuolella, ne eivät erotu tummuuskontrastina taustastaan. Painikkeissa on pistekirjoitusta, mutta hälytyspainike on silti liian lähellä muita painikkeita ja sitä voi painaa vahingossa. Hississä on ajantasaiset tiedot hälytystä varten, mutta kirjasto miettii vahtimestarinkopin puhelinnumeron lisäämistä hissien seinälle. Hälytystä ei voi tehdä tekstiviestillä. 2. kerroksessa hissi saapuu lastenosastolle, josta pääsee kulkemaan esteetöntä reittiä aikuisten osastolle. 3. kerroksessa hissi saapuu musiikkiosastolle.

Kirjaston aulatilasta 2. kerroksen lainausosastolle vievät portaat ovat helppokulkuiset ja tarpeeksi loivat. Portaavat ovat myös tarpeeksi leveät, niin että kaksi ihmistä mahtuu kohtamaan. Portaissa on kaide sopivalla korkeudella, mutta se ei ylety tarpeeksi pitkälle portaitten alkamiskohdassa. Portaitten alkamiskohdassa on aulasta katsoen kaksi alemmaa porrasta, jonka jälkeen on tasanne ja varsinaiset portaavat 2. kerrokseen alkavat tasanteen jälkeen. Ennen tasannetta sijaitsevilla portailla ei ole kaidetta. Portaitten kaide ulottuu tarpeeksi pitkälle portaitten päättymiskohdassa. Kaide erottuu ympäristöstään tummuuskontrastin avulla. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen huomauttaa, että portaitten etureunassa olisi hyvä olla kontrastiraitaa, joka helpottaisi liikkumista.

Pirjo Hoikkanen testasi kirjaston hissien toimivuutta Raija Kortelaisen kanssa. Hissin painikkeet eivät erotu kunnolla näkövammaiselle ja hälytyspainike on liian lähellä muita painikkeita.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

1.7 Sisätilat

1.7.1. 2. kerroksen lainausosasto

Sisätiloissa ei ole induktiosilmukkaa. Kalusteet, kuten tuolit, hyllyt ja muut tasot, on sijoitettu niin, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa. Lisäksi kalusteissa on pyöristetyt kulmat. Tilassa on useita levähtämispaikkoja ja tilan käyttävät ovat tarpeiksi leveitä apuvälineiden kanssa liikkuville. Tilassa ei ole sisäovia. 2. kerroksen lainaustiskin lähellä on tietopalvelu, joka on merkitty info-kyltillä. Tietopalvelu on melko rauhallinen tila, jossa asiakas voi lainata rauhassa mm. CELIA:n kirjoja, mutta 2. kerroksen yleinen ongelma on taustahäly. Erillisten tilojen välissä ei ole kynnyksiä ja lattiamateriaali ei vaikeuta kulkemista tiloissa. Sisätiloissa ei ole tasoeroja saman kerroksen huoneitten välillä. Sisäilma on aistinvaraisesti raikas. Monet hyllyt ovat liian korkealla, mutta hyllyjen syvyydet ovat sopivia. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen oli vaikea erottaa kulkureittejä sisätiloissa tummuuskontrastina, koska tilan sisustus on liian harmaa.

Tuija-Kaisa Teikari näytti Raija Kortelaiselle miten kirjastosta voi laina e-aineistoja. Kirjaston tiski toimii sähköllä ja sitä voi nostaa ja laskea tarpeen mukaan.

Kuva: Henna Karhapää
(maaliskuu, 2019)

1.7.2 3. kerroksen musiikkiosasto

Musiikkiosastolla on leveät kulkuväylät, mutta tummuuskontrastin puute vaikeuttaa näkövammaisen liikkumista tilassa. Neuvonnan kyltti on liian korkealla huomattavaksi ja siitä puuttuu tummuuskontrasti. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen ehdotti, että kyltteihin voisi laittaa keltaista tai valkoista huomioväriä, jotta ne erottaisi paremmin. Lainaustiskin korkeutta voidaan säätää. Asiantuntijaraadin jäsenet ehdottivat, että lainauspisteeseen olisi hyvä olla ohjausliuska. Musiikkiosaston lattia on tasainen ja hyllyjen välissä voi liikkua ilman ongelmia, mutta sähköpyörätuolilla voi olla vaikeampaa päästä hyllyjen väliin. Osa hyllyistä on liian korkealla pyörätuolikäyttäjälle tai lyhytkasvuiselle.

Musiikkiosastolla on neljä kappaletta asiakastietokoneita, joista kaksi on istumakorkeudella, joten niiden luo pääsee pyörätuolilla. Musiikkiosastolla on myös äänieristetty karaokehuone, mutta sen oviaukko

koettiin liian kapeaksi ja sen kynnyks on liian korkea, jotta apuvälineiden kanssa liikkuva henkilö voisi vaivattomasti päästä huoneeseen.

1.7.3 Lukusali

Aulatilasta lukusalin johtavan kulkureitin keskelle on sijoitettu jalusta, jolla on veistos. Veistos ei erotu selvästi tummuuskontrastina taustastaan. Lukusalin sisäänkäynti on leveä, kuten on tilan keskikäytäväkin, joka on myös tarpeeksi tasainen, jotta apuvälineitä käyttävän henkilön liikkuminen tilassa helpottuu. Tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Tilan valaistus on liian himmeä näkövammaiselle ja asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen kommentoi, että ”valo häviää tilaan”. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävä jäsen huomioi, että osa lehtihyllyistä on liian korkealla.

Tilassa on henkilökuntaa, joka voi auttaa tarvittaessa. Tilassa on myös erillinen asiakaspalvelupiste, joka on kuitenkin vaikea löytää, koska sen opastekyltti on liian korkealla ja se ei erotu tummuuskontrastina taustastaan. Tilassa on useita levähtämispaikkoja, mutta osa niistä on liian matalalla ja liian pehmeitä. Tilassa on myös korkeampia tuoleja. Asiantuntijaraadin kuulovammaisen jäsen ehdotti, että tilan sermit voisivat olla korkeammat, niin että tilan kaikuisuus vähenisi.

Tilassa on joitain ahtaita paikkoja, varsinkin tilan peräosassa sijaitsevan kierreportaikun luona. Kierreportaitten kaide heijastaa valoa, niin että sen huomaa tummuuskontrastin avulla, mutta portaitten takaosa on paljas ja muodostaa törmäysvaaran, varsinkin kun se on niin lähellä valkoista tukipylvästä. Kierreportaitten takaosaan on kiinnitetty huomiotarroja, mutta pylväs estää näkemästä niitä kauempaa. Tilassa on asiakastietokoneita, mutta niiden yhteydessä olevat pöydät ovat liian matalia pyörätuolikäyttäjälle. Lukupisteiden oranssin väriset kalusteet luovat näkyvän kontrastin harmaaseen, mikä tekee siitä hyvin erottuvan näkövammaiselle. Lukusalissa on mahdollisuus lainata suurennuslasia, mutta asiantuntijaraadin jäsenet kommentoivat, että suurennuslasi on liian pieni heidän tarpeisiinsa.

1.8 Palvelut

Kirjastosta voi lainata äänikirjoja, pistekirjoituksella kirjoitettuja kirjoja, suuritekstisiä kirjoja sekä selkokieliä kirjoja. Äänikirjoja voi lainata Ellibs-lainauspalvelusta. 2. kerroksessa sijaitsevan lainautuskorkeus on säädettävissä, mutta lainausautomaatti on liian korkealla. Lainautusautomaatin luona on taustahälyä ja tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Kirjasto joustaa laina-ajoissa, jos lainaajalla on erityistarpeita. Lisäksi lainojen uusiminen ja varausten tekeminen onnistuu muutenkin kuin vain puhelimitse tai paikan päällä.

Kirjastolla on myynnissä kasseja, jossa lainattavat teokset voidaan kuljettaa, mutta kirjasto ei tarjoa ilmaisia kasseja erityiskävijöille. Kirjastolla ei ole kirjatelineitä, joista erityiskävijä voisi lukea kirjoja. Kirjastolla ei myöskään ole jakkaroita, joilla ylettä korkeammille hyllyille, lukuun ottamatta henkilökunnan käytössä olevia jakkaroita. Asiantuntijaraadin pyörätuolin käyttäjä totesi, että hyllyt ovat hänelle liian korkealla.

Kirjastolla ei ole tarjolla istumatyynyjä tai muita tukityynyjä. Henkilökunta on valmis ottamaan huomioon kävijän erityistarpeet, mutta asiantuntijaraadin jäsenet kaipaavat enemmän apua lainausautomaatin käyttöön. Henkilökunta ei rohkaise erikseen erityiskävijöitä käyttämään kirjaston palveluita. Erityiskävijät saavat tuoda kirjastolle omia ruokia ja juomia ja tilasta löytyy paikkoja, jossa eväitä voi syödä. Erityiskävijöille on myös tarjolla paperia ja kyniä helpottamaan kommunikointia. Erityiskävijöille ei ole kohteessa erillistä pyörätuolia lainattavaksi, mutta aulasta löytyy rollaattori asiakaskäyttöön.

Tilassa on asiakastietokoneita ja yksi niistä on sijoitettu niin, että sen luo pääsee helposti pyörätuolilla. Tilassa ei ole asiakastietokoneita, jotka soveltuisivat näkövammaisen käyttöön, kuten koneita, joissa olisi ruudunlukuohjelma. Kirjaston asiakastietokoneilla voi lainata CELIA:n aineistoa suoraan heidän palvelustaan, mutta ruudunlukuohjelman puuttuminen koneista vaikeuttaa tätä näkövammaisille. Asiantuntijaraati testasi asiakastietokoneita ja huomioi, että näppäimistö on sileä kaikissa paitsi yhdessä koneessa, jossa on kohonäppäimistö. Sileää näppäimistöä on vaikea käyttää, jos ei näe hyvin tai käsissä on vapinaa. Kirjastolta voi lainata lukulaseja tarvittaessa. Asiakaskoneiden näyttöä saa isommaksi ctrl+-toiminnolla. Asiantuntijaraati oli myös sitä mieltä, että asiakastietokoneet käynnistyvät liian hitaasti. Kirjasto tarjoaa pyynnöstä opastusta asiakaskoneiden käyttöön.

Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus

1.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus

Tiedotus

Kirjasto käyttää tiedotuksessaan erilaisia tietoväyliä, kuten kirjaston virallisia Internetsivuja ja sosiaalista mediaa, kuten Twitteriä, Instagrammia ja Facebookia. Lisäksi kirjasto tiedottaa toiminnastaan ja palveluistaan sanomalehtien menopalstoilla ja radiossa sekä julkaisee tapahtumatiedotteita sähköisesti.

Kirjaston tiedotus pyrkii olemaan selkeää, vaikka se ei suoranaisesti ole selkokielistä. Tietoa kirjaston esteettömyydestä ei löydy erikseen kohteen virallisilta Internetsivuilta, eikä tilan saavutettavuudesta ole tehtyopaslehteä tai karttaa. Kirjaston pohjapiirros on saatavilla paikan päältä aulatilasta ja kirjaston tiloista on tehty 3D-mallinnus, mutta se ei ole käytössä. Kirjaston saavutettavuudesta tiedotetaan sanallisesti kysyttäessä.

Kirjasto tiedottaa e-aineistojen saatavuudesta asiakaspalvelutiskin luona.

Kuva: Henna Karhapää
(maaliskuu, 2019)

Opasteet

Kirjaston opasteet eivät löydy helposti, sillä ne riippuvat katosta korkealla ja niiden väritys on harmaa. Opasteet sijaitsevat kulkureittien varrella, mutta niitä ei näe etsimättä. Näkövammaisen on miltei mahdotonta erottaa opasteiden tekstiä, koska niissä ei ole tarvittavaa tummuuskontrastia. Opasteissa on käytetty ymmärrettävää kieltä ja symboleita, mutta ei värejä, joiden avulla opasteet erottaisi taustastaan. Opasteissa ei myöskään ole käytetty yksityiskohtia, joihin huomio kiinnittyisi. Opasteiden pinta on himmeä ja häikäisemätön. Kulkureittien varrella ei käytetä muita opasteita, kuten ääniopasteita, lattiamerkintöjä tai muita suuntaa antavia merkkejä. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen ehdotti, että äänimajakasta olisi suuri apu tilassa liikkumiseen taustakontrastin puuttuessa.

Kirjaston henkilökunta tarjoaa täydentävää suusanallista opastusta pyydetessä ja erityisryhmille voi tilata etukäteen opastuksen kirjaston tiloihin. Kirjastossa on yksi näyttötaulu alakerrassa, mutta se on melko korkealla ja sijoitettu portaitten alapäähän. Näyttötaulun viestintä ei ole kuvailu- tai kirjoitustulkattua.

Sähköinen saavutettavuus

Kirjastolla on viralliset verkkosivut ja niitä päivitetään säännöllisesti. Sivustolla käytetty tekstikoko on tarpeeksi suuri (vähintään kokoa 12) ja tekstikoon kontrasti on tarpeeksi selvä sivuston taustaväriin verrattuna. Sivustoa ei kuitenkaan voi käyttää pelkästään näppäimistöllä. Sivustolla esitetty tieto on jaoteltu selkeästi ja kerrottu ymmärrettävästi, vaikka sivustolla ei suoranaisesti käytetä selkokieltä. Kirjaston sivuilla on ”esteetön kirjasto” –sivu, josta pääsee CELIA:n sivustolle ja viittomakieliseen kirjastoon. Tietoa kirjaston virallisella sivustolla on tarjolla sopivasti. Sivuston klikattavat toiminnot ovat selviä ja linkkien kuvauksista käy ilmi, että ne ovat linkkejä. Linkit avautuvat uuteen välilehteen.

Kirjaston virallisilla sivuilla käytetään myös havainnollistavaa kuvitusta, mutta sivun kuvien yhteydessä ei ole tekstivastinetta. Sivuston alasivuilla on linkki sivuston pääsivulle. Sivustolla ei ole ladattavia tiedostoja, mutta sivustolta löytyy lomakkeita, joiden kohdalla on niiden sisältöä kuvaavat nimet. Sivustolla ei ole sisältöä, joka välähtää yli kolme kertaa per sekunti. Sivustolla on helppokäyttöinen hakutoiminto ja hakutulokset on esitetty ymmärrettävästi ja selkeästi. Sivustolla käytetään myös videoita, jotka eivät lähde pyörimään itsenäisesti ja niiden ääni ei ole automaattisesti päällä. Videoissa on myös pause- ja stop-mahdollisuus. Videoissa ei ole käytetty kuvatekstiä, mutta videoissa on hyvä äänentoisto ja selkeästi puhuttu sisältö.

Tuija-Kaisa Teikari opasti Raija Kortelaista asiakastietokoneen käytössä. Pyörätuoli mahtui sopivasti pöydän alle. Pirjo Hoikkanen seurasi sivusta.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

2 Kaupungintalo

Eliel Saarisen suunnittelema Joensuun kaupungintalo on rakennettu vuonna 1914. Kaupungintalo on uusittu vuonna 1966 tulipalon jälkeen ja rakennus on peruskorjattu vuonna 1998. Saavutettavuuskartoituksessa tehtiin tilakartoitus piha-alueesta ja sisäänkäynneistä, kaupungintalon 2. kerroksessa sijaitsevista äänestystiloista ja 3. kerroksen hallinnollisten tilojen keskuskäytävästä. Lisäksi kohteessa kartoitettiin kaupunginteatterin tiloihin kuuluva pohjakerroksen aulatila sekä WC- ja narikkatilat. Kartoituksessa selvitettiin myös kaupungintalon palveluiden saavutettavuutta tiedotuksen ja opasteiden suhteen.

Kaupungintalon yhteyshenkilönä kartoituksessa toimi palvelupäällikkö Riitta Himanka. Kartoitusta ohjasi projektikoordinaattori Henna Karhapää ja vammaisasiantuntijoina toimivat Pirjo Hoikkanen, Raija Kortelainen ja Matti Maukonen.

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

2.1. Autopaikat

Kaupungintalolla on kolme sisäänkäyntiä Rantakadun puolella, joiden luona voi pysähtyä jättämään saattoliikennettä. Kaupungintalon läheisyydessä on vammaispysäköintipaikkoja, mutta ne sijaitsevat kadun toisella puolella. Vammaispysäköintipaikkoja ei ole tarpeeksi suhteessa kartoitettavan kohteen kokoon.

2.2 Piha ja sisäänkäynti

Pihan kulkureitit ovat tasaisia ja helppokulkuisia, mutta sisäänkäyntien edustalla ei ole istuttavia levähtämispaikkoja. Lähimmät istuttavat levähtämispaikat löytyvät kadun toisella puolella sijaitsevasta Vapaudenpuistosta. Vain yksi kaupungintalon Rantakadun puoleisista sisäänkäynneistä on esteetön, muissa on jyrkät kiviportaat. Esteetön sisäänpääsy on kaupunginteatterin sisäänkäynnin luona. Portaallisten sisäänkäyntien luona ei ole erillistä opastetta esteettömälle sisäänkäynnille. Äänestyspäivänä kaupungintalon eteen tulevat opasteet, jotka ohjaavat esteettömän sisäänkäynnin luokse. Kaupunginteatterin sisäänkäyntiä ei ole katettu, mutta ulko-oven avaamiseen on tarpeeksi tilaa. Ulko-ovi aukeaa automaattisesti. Oven yhteydessä ei ole erillistä painiketta, josta oven voisi erikseen avata, eikä summeria tai ovikelloa siltä varalta, että ovi ei toimi. Sisäänkäynnin luona on tilava tuulikaappi ja automaattisesti avautuva sisäovi. Tuulikaapin ja aulan välillä ei ole portaita.

Raija Kortelainen ja Pirjo Hoikkanen kaupungintalon edustalla. Lumesta huolimatta sisäänkäynti kaupunginteatterin ovesta oli tasainen ja helppokulkuinen.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

2.3 Aulatila

Aulatilassa ei ole merkintää induktiosilmukasta. Aula on tilava ja siinä mahtuu liikkumaan apuvälineiden kanssa ilman törmäysvaaraa. Tilassa on narikkapalvelu ja sen yhteydessä lukottomia lokerikkoja laukuille. Aulatilassa on myös levähtämispaikkoja.

2.4 Valaistus

Kaupunginteatterin puoleisen sisäänkäynnin valaistus on riittävä, tasainen ja häikäisemätön. Myös aulan asiointitiskin ja WC-tilojen valaistus on tasainen ja häikäisemätön, mutta ei riittävä. WC:n valaistus ei ole myöskään mene automaattisesti päälle. Hissin valaistusta pidettiin hyvänä. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen piti portaikon ja sisätilojen valaistusta liian hämäränä erottaakseen tilat tummuuskontrastina taustastaan. 2. kerroksen äänestystilojen valaistus on liian himmeä näkövammaiselle, mutta tilassa on ylimääräisiä lattialamppuja, joilla voidaan lisätä tilan valoisuutta.

2.5 Lipunmyynti ja muut palvelut

Kaupunginteatterin asiointitiski on sopivalla korkeudella, mutta tiskin edessä ei ole koroketta. Tiskiltä myöskin puuttuu kaide, josta voisi ottaa kiinni. Tiskillä ei ole merkintää induktiosilmukasta. Asiantuntijaraadin kuulovammainen jäsen piti asiointitiskin luona olevaa taustahälyä häiritsevä. Koska lipunmyyntitiskillä ei ollut henkilökuntaa, ei palvelun saavutettavuutta voitu selvittää.

2.6 WC-tilat

Kaupunginteatterin aulatilat yhteydessä on esteetön WC, mutta se ei löydy helposti. WC-tilan ovesta mahtuu kulkemaan hyvin ja ovi on mahdollista avata ja sulkea yhdellä kädellä. Ovesta ei ole vaakasuuntaista vedintä, mikä helpottaisi oven käyttöä. WC on melko ahdas tilana. Vain WC-istuimen toisella puolella käsituki, jonka malli ei ole kääntyvä. WC on käsin vedettävä. Pesuallas on sopivalla korkeudella ja sen korkeus on säädettävissä. WC-tilan varusteet, kuten käsienkuivaus, seinäkoukut ja peili, ovat helposti ulottuvilla ja käytettävissä. WC-tilassa ei ole erillistä hälytyslaitetta, jolla voi pyytää apua tarvittaessa.

2.6.1 2. kerroksen WC-tilat

Äänestystilojen yhteydessä sijaitsevat WC-tilat eivät ole esteettömiä. Ovi on liian kapea ja siinä on pieni kynnyks. WC:n seinällä on koukku, mutta se ei erotu tummuuskontrastina taustastaan. Lisäksi kyltti, joka ohjaa WC:n luo on liian pieni, eikä erotu kunnolla.

2.7 Hissit ja portaat

Kohteen hissi sijaitsee himmeässä syvennyksessä ja ei ole helppo löytää, jos ei etukäteen tiedä missä se on. Äänestyspäivänä tilaan tuodaan nuoliopasteet, jotka ohjaavat hissien luokse. Hissin kutsupainike on sopivalla korkeudella, mutta se ei erotu selvästi seinästä tummuuskontrastina. Hissin ovesta kulkeminen on helppoa, mutta itse hissi ei ole tarpeeksi tilava pyörätuolia käyttävälle. Hissin sisällä olevat painikkeet ovat sopivalla korkeudella, mutta nekin eivät erotu taustastaan kunnolla tummuuskontrastina. Hississä on ajantasaiset tiedot hälytyksen tekemistä varten. Hälytykset ohjautuvat hissien valmistajan asiakaspalveluun. Hälytyspainike on liian lähellä muita hissien painikkeita, eikä se erotu tummuuskontrastina taustastaan.

Portaat ovat tarpeeksi helppokulkuiset ja loivat. Vaikka portaat kaartuvat, ne ovat silti tarpeeksi leveät, jotta kaksi ihmistä mahtuu kohtaamaan niissä toisensa. Portaissa on kaide, joka on sopivalla korkeudella ja siitä ei tarvitse irrottaa otetta välillä. Kaide ulottuu tarpeeksi pitkälle portaitten päättymiskohdalla, mutta ei portaitten alkamiskohdassa. Kaide myös erottuu hyvin taustastaan tummuuskontrastin avulla. Vaikka portaissa ei ole kontrasti- tai huomioraitaa, erivärinen laatoitus portaissa toimii kontrastina.

Pirjo Hoikkanen totesi kaupungintalon portaat helppokulkuisiksi, vaikka ne kaartuvatkin.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

2.8 Sisätilat

2.8.1 2. kerroksen äänestystilat

Tilasta ei löydy merkintää induktiosilmukasta. Kalusteet on sijoitettu leveän käytävämäisen tilan sivuille niin, etteivät ne aiheuta törmäysvaaraa. Tilassa on myös runsaasti levähtämispaikkoja. Tilan sisäovet ovat helppokulkuisia, tarpeeksi leveitä ja kevyitä avata. Erillisten tilojen välillä on kynnykset. Lattiamateriaali ei vaikeuta tilassa liikkumista, eikä saman kerroksen huoneitten välillä ole tasoeroja. Asiantuntijaraadin kuulovammaisen jäsenen mukaan sisätilassa on paljon häiritsevää taustahälyä. Tilan seinät ovat liian tummat, eivätkä synnytä tarpeellista kontrastia. Äänestystilaan ei pääse suoraan aulatilasta, pelkästään portailla tai hissillä. Äänestystilaan tulee vähintään yksi koppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä. Äänestyspaikalle ei tule erillisiä korkeussäädettäviä pöytiä, mutta paikalle tulee istuimia, joilla voi levähtää. Äänestyspaikalle tulee vaaliavustajaksi nimetty henkilö. Tilan ilma on aistinvaraisesti raikas.

2.8.2 3. kerros

Tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Tilan kalusteet on sijoitettu leveän käytävän sivuille niin, että niistä ei ole törmäysvaaraa. Kerroksessa sijaitsee näköalatasanne portaikkoon. Tasanteelle pääsee pyörätuolilla. Tilassa on sopivasti levähtämispaikkoja. Tilan sisäovia pidetään jatkuvasti auki ja niiden oviaukko on tarpeeksi leveä. Tilojen välissä on kynnyksiä, mutta sisätilassa ei ole tasoeroja kerroksen huoneiden välillä. Lattiamateriaali ei vaikeuta kulkemista tilassa. Tilassa ei ole huomattavaa taustahälyä, mutta se on kaikuista. Ääniympäristö on muuten hyväksyttävä ja tilan sisäilma on aistinvaraisesti raikas.

Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus

2.9 Tiedotus ja opasteet

Tiedotus

Kaupungintalolla ei ole omia Internet-sivuja, mutta käytössä on muita tiedotusväyliä, kuten Internet, lehdet, radio, sosiaalinen media ja tiedotteet. Tilan saavutettavuudesta ei ole olemassa erillistä opaslehteä, karttaa tai pohjapiirrosta.

Opasteet

Kohteen opasteet sijaitsevat kulkureittien sivussa, mutta ne eivät ole helposti havaittavissa paikoissa tai silmien korkeudella. Opasteiden ääreen on esteetön pääsy ja niissä on käytetty ymmärrettävää kieltä tai symboleita. Opasteitten teksti ei erotu tummuuskontrastina taustastaan, eikä opasteissa ole käytetty värejä tai muita huomiota kiinnittäviä yksityiskohtia. Opasteiden pinta on himmeä ja häikäisemätön. Kulkureiteillä ei käytetä muita opastavia materiaaleja, kuten lattiamerkintöjä, ääniopasteita tai pistekirjoituksella varustettuja opasteita. Tilaan on mahdollista saada suusanallista täydentävää opastusta sekä opastusta erityisryhmille. Tilassa ei ole audiovisuaalisia elementtejä, kuten näyttörüutuja tai kosketusnäyttöjä.

3 Carelicum

Palvelupisteenä toimiva Carelicum avattiin Pohjois-Karjalan Säästöpankin entisissä tiloissa vuonna 1998. Rakennusta on peruskorjattu vuonna 2010. Carelicumin palvelut sijaitsevat rakennuksen pohjakerroksessa. Samassa rakennuksessa sijaitsee myös Pohjois-Karjalan museo HILMA. Carelicumin palveluihin kuuluvat erilaiset lipunmyyntipalvelut, mukaan lukien paikallisliikenteen matkakorttien latauspalvelu.

Saavutettavuuskartoituksessa tehtiin tilakartoitus Carelicumin autopaikoista ja sisäänkäynnistä, rakennuksen aulatilasta ja asiakaspalvelualueesta, alakerran auditoriosta, hissistä ja portaista sekä WC-tiloista. Lisäksi kartoituksessa selvitettiin Carelicumin palveluiden saavutettavuutta tiedotuksen ja opasteiden suhteen. Carelicumin yhteyshenkilönä toimi palveluneuvoja Anne Koponen, joka ei päässyt paikalle kierrättämään kartoittajia tiloissa. Kartoitusta ohjasi projektikoordinaattori Henna Karhapää ja vammaisasantuntijoina toimivat Pirjo Hoikkanen, Raija Kortelainen, Matti Maukonen ja Kati Natunen.

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

3.1 Autopaikat

Carelicumin sisäänkäynnin läheisyydessä on pysähtymispaikka saattoliikenteelle. Lähimmät vammaispysäköintipaikat löytyvät Yliopiston Apteekin edestä, joka on n. 50 metrin päässä Carelicumin pääsisäänkäynnistä. Paikkoja ei myöskään ole tarpeeksi suhteessa kohteen kokoon.

3.2 Piha ja sisäänkäynti

Carelicumin edustalla ei ole penkkejä tai muita levähtämispaikkoja. Kulkuväylä pääovelle on esteetön ja reitti on tasainen ja portaaton. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen mukaan sisäänkäyntiä on vaikea hahmottaa tummuuskontrastina muusta ympäristöstä ja hän ehdottaisikin äänimajakkaa, jotta sisäänkäynti löytyisi helpommin. Sisäänkäynti on katettu ja ulko-ovi avautuu automaattisesti. Oven avautumiseen on varattu tarpeeksi tilaa, koska ne avautuvat sivusuunnassa. Asiantuntijaraadin jäsenet huomauttivat, että ovi kuitenkin sulkeutuu liian nopeasti. Pääoven yhteydessä on tilava tuulikaappi, josta on tasainen ja esteetön kulku Carelicumin aulatilaan. Tuulikaapin ja aulan erottava sisäovi aukeaa automaattisesti sivusuunnassa.

3.3 Aulatila

Carelicumin aulatilassa, jossa lipunmyynti ja infopalvelut sijaitsevat, ei ole induktiosilmukkaa. Sisäänkäyntiaulan lattia on päällystetty kivilaatoilla ja asiakaspalvelutiskit sijaitsevat kokolattiamatolla päällystetyssä avoimessa tilassa, johon on suora kulku sisäänkäyntiaulasta. Tilassa on tarpeeksi tilaa liikkua apuvälineittenkin avulla ja tilan lattia on tasainen, vaikka kokolattiamatto hidastaa pyörätuolilla kulkemista. Aulatilassa on useita levähtämispaikkoja. Aulatilasta on pääsy pieneen narikkahuoneeseen, jossa on maksullisia lokerikkoja ja naulakoita. Narikkahuoneen ulko-ovi on kapea ja se ei erotu kunnolla tummuuskontrastina ympäristöstään. Naulakot on sijoitettu korkealle, joten pyörätuolia käyttävän tai lyhytkasvuisen henkilön on haasteellista ylettyä niihin. Narikkatilasta löytyy myös yleisökäyttöön varattu pyörätuoli.

Aulatila on erittäin kaikuista ja asiantuntijaraadin kuulovammainen jäsen kuvaili tilan jatkuvaa hälinää ärsyttäväksi. Tilan yhteydessä sijaitsee myös Ravintola Lumme, joka on erotettu aulatilasta sermeillä. Ravintolasta kuuluvat äänet nostavat myös tilan äänitasoa. Ravintola toimii itsepalveluperiaatteella, mutta henkilökunta tuo tarvittaessa ruoan pöytää ja korjaa ruokailuvälineet pois.

Carelicumin aulatila on kaikuksa.
Ravintola Lumme sijaitsee
asiointitiskin vieressä.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu,
2019)

Carelicumin ja Pohjois-Karjalan
museon narikan koukut ja henkarit
eivät ole sopivalla korkeudella
pyörätuolia käyttävälle tai
lyhytkasvuiselle. Raija Kortelainen
ylätti ottamaan henkarin takilleen
Matti Maukosen avustuksella.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu,
2019)

3.4 Valaistus

Asiantuntijaraati piti Carelicumin aula- ja asiointitilan valaistusta riittämättömänä. Yksi asiantuntijaraadin jäsenistä kommentoi, että ”pinnat syövät kaiken valon”. Tummuuskontrastin puute johtuu aulatilán punaisiksi maalatuista seinistä ja harmaasta matosta. Lisäksi WC-tilán sininen valaistus oli liian himmeä, jotta tilassa voisi liikkua hyvin.

3.5 Lipunmyynti ja muut palvelut

Carelicumin asiointitiski on yksi suuri yhtenäinen rakenne, joka ulottuu koko lipunmyyntialueen leveydelle. Asiointitiskin yhteydessä ei ole koroketta, mutta tiskin tasot ovat kahdella eri korkeudella. Alue asiointitiskin ympärillä on avoin ja yhtäkään asiointialuetta ei ole eroteltu erillisellä sermillä, joka rauhoittaisi alueen ääniympäristöä. Asiointitiski on järjestetty niin, että asiakkaan on vaikea erottaa missä kohdalla tiskiä asiakaspalvelu on saatavissa. Erityisesti asiointitiskin korkeammalla tasolla ei helposti huomaa asiakaspalvelun työntekijöitä, jotka istuvat hieman piilossa. Tiskin yhteydessä ei ole kaidetta, jotta voi ottaa kiinni, mutta tiskiön on kiinnitetty pieniä kahvoja. Asiantuntijaraati huomautti, että tiskin yhteydessä olisi myös hyvä olla koukkuja, joihin voi ripustaa laukun asiointiin ajaksi. Asiantuntijaraadin kuulovammainen jäsen kertoi asiakaspalvelutiskiä ympäröivän tilán olevan liian kaikuisa kuulovammaiselle ja taustahälyn vaikeuttavan tiskillä asiointia.

Asiointitiskin yhteydessä on vuoronumeroautomaatti, josta jokainen asiakas voi painamalla saada numerolapun. Vuoronumerot tulevat näkyviin sähköiselle ilmoitustaululle. Asiantuntijaraadin näkövammainen jäsen sanoi, että numeroiden näkymisestä taululla ei ole hyötyä, koska hänen pitäisi kuulla mikä vuoronumero on kyseessä. Jäsen tiedusteli asiakaspalvelusta, että tulevatko he hakemaan odotustilasta sellaisen henkilön, jolla huomaavat olevan vaikeuksia saada vuoronumeroa tai huomata vuoroansa. Asiointitiskin henkilökunta sanoi avustavansa, jos he huomaavat jonkun tarvitsevan apua. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävä jäsen totesi, että vuoronumeroautomaatti on liian korkealla, jotta hän ylettyisi painamaan sitä.

Henkilökunta kertoo ottavansa huomioon kävijöiden erityistarpeet sekä rohkaisevansa erityiskävijöitä käyttämään Carelicumin palveluita. Erityiskävijä saa viedä kohteeseen ruokia ja juomia. Erityiskävijöille on myös tarjolla kynää ja paperia helpottamaan kommunikointia. Tilassa sijaitsevan yleisötietokoneen 15 minuutin käyttöaika voi olla riittämätön toimintarajoitteiselle, joka tarvitsee enemmän aikaa asioimiseen. Asiakastietokoneen ääreen pääsee pyörätuolilla. Yleisötietokoneeseen ei ole asennettu ruudunlukuohjelmaa ja sen näppäimistö on liian sileä, joten näkövammainen ei voi käyttää tätä tietokonetta.

3.6 WC-tilat

Carelicumin esteetön WC sijaitsee aulatilán sivussa naisten ja miesten WC-tilojen vieressä. WC-tiloihin on pääsy vain vahtimestarin kopista saatavalla koodilla. WC-tiloja on vaikea löytää aulatilassa, koska niihin viittaava opaste ei erotu tummuuskontrastina taustastaan ja sen teksti on liian pientä. Esteettömään WC-tilaan kulkeminen ei ole helppoa, koska ovi on kapea ja itse WC ei ole tarpeeksi tilava. WC:n oven voi avata ja sulkea yhdellä kädellä, mutta pyörätuolikäyttäjän on vaikea saada lukkoa kiinni, koska se sijaitsee niin korkealla. WC-istuimen molemmilla puolilla on kääntyvät käsituet. WC on käsin vedettävä. Pesuallas on liian korkealla ja sen korkeutta ei voi säätää. Myös muut WC-tilán varusteet, kuten käsienkuivaus, seinäkoukut ja peili, ovat liian korkealla pyörätuolia käyttävälle henkilölle. WC-tilasta puuttuu myös hälytyslaite, jolla voi kutsua apua tarvittaessa.

WC-tilojen kyltti ei erotu selvästi tummuuskontrastina taustastaan.

Kuva: Henna Karhapää (toukokuu 2019)

Matti Maukonen tutki Carelicumin esteetöntä WC-tilaa. Sininen valo luo huonon tummuuskontrastin.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

3.6.1 Auditorion WC-tilat

Auditorion läheisyydessä on esteetön WC naisten ja miesten WC-tilojen yhteydessä, mutta siitä ei ole erillistä merkintää WC-tilojen ovissa. Tämä vaikeuttaa esteettömän WC:n löytymistä. Lisäksi WC-kyltti on kirjoitettu liian pienellä, jotta näkövammaisen huomaisi sen. WC-tilojen ovesta kulkeminen on vaivatonta, vaikka oven yhteydessä on pieni kynnyks. WC-oven sulkeminen onnistuu yhdellä kädellä, mutta ovesta ei ole vaakasuuntaista vedintä, joka helpottaisi oven sulkemista. WC-tila on liian pieni, jotta siinä voisi kääntyä pyörätuolilla. WC-istuimen yhteydessä on kääntyvät käsituet. Itse vessa on käsin vedettävä. Pesuallas on liian korkealla ja sen korkeutta ei voi säätää. Myös WC-tilan varusteet, kuten käsienkuivaus, seinäkoukut ja peili, ovat liian korkealla. WC-tilassa ei myöskään ole hälytyslaitetta, jolla voi kutsua apua tarvittaessa.

Pirjo Hoikkanen ja Matti Maukonen tutkivat Carelicumin auditorion WC-tiloja. He totesivat, että WC-kyltit ovat liian pieniä ja asetettu liian korkealle. WC-tilojen ovissa ei myöskään ole merkintää, että niiden yhteydessä on esteetön WC.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

3.7 Hissit ja portaat

Kohteen hissi, jolla pääsee Carelicumin aulakerroksesta alakerran auditoriotilaan ja yläkerran Pohjois-Karjalan museo HILMAN kokoelmatilaan, löytyy helposti. Hissin painike on sopivalla korkeudella, mutta se ei erotu kunnolla tummuuskontrastina taustastaan. Hissin ovesta kulkeminen on helppoa, mutta itse hissi on pieni. Sähköpyörätuolia käyttävän henkilön olisi vaikea mahtua hissiin. Hissin sisällä olevat painikkeet ovat sopivalla korkeudella, mutta kuten hissien ulkopuolisissa painikkeissakin, ne eivät erotu tummuuskontrastina himmeässä valaistuksessa. Hissin sisällä oleva hälytyspainike on liian lähellä muita painikkeita. Hissistä puuttuvat ajantasaiset tiedot hälytystä varten, eikä hissiin jumittuneen ole mahdollista tehdä hälytystä tekstiviestillä.

Carelicumin aulasta pääsee portaikkoja pitkin alakertaan, jossa sijaitsee auditorio sekä yläkertaan, jossa on esillä Pohjois-Karjalan museo HILMAN peruskokoelma. Portaavat ovat malliltaan kaartuvat, joten askelmat eivät ole yhtä leveitä kauttaaltaan. Asiantuntijajärjestö ei pitänyt portaita helppokulkuisina tai tarpeeksi leveinä. Portaista puuttuu myös kontrastiraita. Portaissa on kaide, joka on sopivalla korkeudella ja siitä ei tarvitse irrottaa otetta kulkiessa. Kaide ulottuu myös tarpeeksi pitkälle portaitten

alkamis- ja päättymiskohdassa. Kaide ei erotu tummuuskontrastina taustastaan, mutta sen metallinen materiaali hohtaa tilan himmeässäkin valaistuksessa, joten näkövammaisen erottaa sen melko hyvin.

Pirjo Hoikkanen ja Matti Maukonen kokeilivat Carelicumin ja Pohjois-Karjalan museon hissien toimivuutta.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

3.8 Sisätilat

3.8.1 Auditorio

Carelicumin auditorio sijaitsee rakennuksen kellarikerroksessa. Tilaan on pääsy portailla ja hissillä. Tilassa ei ole induktiosilmukkaa, mutta tilan akustiikka on hyvä ja seiniin on asennettu kaikuisuutta vähentävää ritilää. Tilassa oleva pehmeä matto vaikeuttaa pyörätuolissa olevan liikkumista tilassa, mutta auttaa vähentämään kaikuisuutta. Tilan kalusteet on sijoitettu niin, etteivät ne aiheuta törmäysvaaraa, mutta itse auditorio on porrastettu alaspäin, joten pyörätuolilla pääsee vain tilan ylätasolle. Pyörätuolissa liikkujan ei ole mahdollista päästä auditorion pääsisäänkäynnin kautta auditorion etuosaan, jossa puhujan tila on. Auditorion alas vievät portaat ovat leveät ja tarpeeksi loivat liikkumiseen. Tilan sisäovia pidetään yleensä auki, joten niitä ei tarvitse erikseen avata. Sisäovien yhteydessä on kynnykset. Yleisesti ottaen auditoriossa on hyvä sisäilma.

Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus

3.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus

Tiedotus

Carelicum käyttää tiedotuksessaan tietoväyliä, kuten Internet-sivuja, sosiaalista mediaa ja paikallista lehdistöä. Carelicumin tiedotus ei ole selkokielistä. Tilan saavutettavuudesta ei myöskään löydy tietoa

Carelicumin virallisilta sivuilta. Asiakaspalvelualueen tai auditorion pohjapiirrosta ei myöskään ole saatavilla paikan päältä tai sähköisesti. Tieto auditorion tilavuudesta ja sen varustuksesta löytyy kuitenkin kaupungin Kokoukset –sivustolta sekä Business Joensuun Kokoukset-tilarekisteristä.

Opastus

Tilassa on opastekylttejä WC-tiloihin, mutta nämä sijaitsevat liian korkealla ja eivät erotu tummuuskontrastina taustastaan. Myös opasteissa käytetty teksti on liian pientä. Tilassa ei käytetä muunlaista opastusta, kuten ääniteopasteita tai lattiamerkintöjä. Tilassa ei myöskään ole pistekirjoituksella varustettuja opasteita. Asiakaspalvelualueella voi saada suusanallista opastusta tilasta.

Sähköinen saavutettavuus

Carelicumilla on omat verkkosivut, jotka sijaitsevat kaupungin sivujen yhteydessä. Verkkosivuja päivitetään säännöllisesti. Sivuston sisältö on jaoteltu selkeästi ja ymmärrettävästi. Sivustolla käytetyn tekstin koko on riittävän suuri. Sivustosta ei ole olemassa erillistä selkokielistä versiota, mutta kaupungin verkkosivu-uudistuksen jälkeen sivusto on saavutettavuusdirektiivin mukainen. Sivulla on yleisluontoisesti lueteltu Carelicumista saatavat palvelut. Klikattavat toiminnot ovat selviä ja korostusvärillä merkityistä linkeistä käy ilmi, että ne ovat linkkejä. Linkit eivät kuitenkaan avaudu uuteen ikkunaan tai välisivulle, vaan vievät suoraan klikatulle sivustolle. Sivun havainnollinen kuvitus koostuu kartasta, jossa näytetään Carelicumin sijainti. Sivustolla ei ole alasivustoja eikä ladattavia tiedostoja tai lomakkeita. Sivustolla ei ole videoita tai materiaalia, joka välähtävää useamman kerran sekunnissa. Sivun yläalaidassa on hakutoiminto, jonka avulla voi hakea tietoa koko kaupungin sivustolta. Hakutoiminnon tulokset on esitetty ja jaoteltu selkeästi ja ymmärrettävästi.

4 Pohjois-Karjalan museo HILMA

Pohjois-Karjalan museo HILMA sijaitsee kahdessa kerroksessa Carelicumin rakennuksessa. Pohjakerroksessa sijaitsee museon lipunmyynti (Carelicumin palveluiden yhteydessä), vaihtuvien näyttelyiden tila, työpajaila ja lasten käyttöön tarkoitettu Mukulakatu. Toisessa kerroksessa on esillä museon perusnäyttely. Pohjois-Karjalan museon saavutettavuuskartoituksessa tehtiin tilakartoitus museon vaihtuvien näyttelyiden tilasta, perusnäyttelystä ja 2. kerroksen WC-tiloista. Lisäksi kartoituksessa selvitettiin museon palveluiden saavutettavuutta tiedotuksesta opasteisiin sekä muiden sähköisten tiedotus- ja opastemateriaalien toimivuutta.

Pohjois-Karjalan museo HILMAN yhteyshenkilönä kartoituksessa toimi museonjohtaja Tarja-Raninen Siiskonen, joka myös kierrätti kartoitusryhmää museon tiloissa. Lisäksi kartoitusta avustamassa olivat amanuenssi Iiris Heino ja vs. amanuenssi Emma Martiskainen. Kartoitusta ohjasi projektikoordinaattori Henna Karhapää ja vammaisasiantuntijoina toimivat Pirjo Hoikka, Raija Kortelainen, Matti Maukonen ja Kati Natunen.

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

4.1 Vaihtuvien näyttelyiden tila

Vaihtuvien näyttelyiden tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Tilaan tullaan liukuvan sisäoven kautta, jota pidetään auki näyttelyiden ajan. Ovi erottuu selvästi tummuuskontrastina ympäristöstään ja leveästä ovesta kulkeminen on vaivatonta myös apuvälineillä kulkevalle. Sisäovi on kynnyksetön, mutta tilaan tultaessa kävijä joutuu huomioimaan pienen kaltevan nousun oven ja tilan välissä. Näyttelytilan L-muotoinen käytävä on leveä ja tilassa on levähtämispaikkoja. Yleisesti ottaen tilan pohjaratkaisu on helppo ymmärtää ja liikkua. Tilan puinen, lankkumainen lattiamateriaali vaikeuttaa pyörätuolia käyttävän liikkumista tilassa. Myös lattian tummanpunainen väri, yhdistettynä mustaksi maalattuun kattoon, vaikeuttaa näkövammaisen liikkumista tilassa. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen ehdotti, että jo katon maalaaminen valkoiseksi toisi enemmän valoisuutta tilaan. Tila on yksi yhtenäinen huone ja siinä ei ole tasoeroja. Asiantuntijaraadin mielestä sisäilma on aistinvaraisesti raikasta. Tilassa olevat teokset on ripustettu sopivalle korkeudelle, mutta teoslappujen tekstiä pidettiin liian pienenä. Lisäksi tilassa olevat opasteet eivät erotu tummuuskontrastina taustastaan. Teoksista ei ollut selventäviä kuvia, mutta tilassa oli pienoismalleja, joihin sai koskea. Asiantuntijaraadin kuulovammaisen jäsenen mukaan tilassa soiva taustamusiikki, joka tulee videolta, ei sinänsä häiritse, mutta muuten tilan kaikuisuus on ongelma ilman induktiosilmukkaa.

Vaihtuvien näyttelyiden tilaan vievä sisäovi on helppo löytää, koska se erottuu selvänä tummuuskontrastina taustastaan.

Kuva: Henna Karhapää (toukokuu, 2019)

Pirjo Hoikkanen kertoi kartoituksen ohjaajalle Henna Karhapäälle, mitä mieltä hän on vaihtuvien näyttelyiden tilan valaistuksesta.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

Amanuenssi Iiris Heino kertoi Pirjo Hoikkaselle kosketeltavasta kaupungintalon pienoismallista.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

Raija Kortelainen totesi joidenkin näyttelytekstien olevan asetettu liian korkealle hänen luettavakseen.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

Pirjo Hoikkasen mielestä näyttelyteksteissä voisi käyttää isompaa kirjainta.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

4.1.2 Valaistus

Asiantuntijaraati kommentoi erityisesti vaihtuvien näyttelyiden tilan valaistuksen riittämättömyyttä. Näkövammaisen asiantuntijaraadin jäsen sanoi, että "musta katto syö valon" tilassa. Myös tilan valaistuksen suunta koettiin ongelmana, koska kohdevalaisimista tuleva valo pidettiin häikäisevänä, vaikka muuten tila on hämärä. Häikäisy on kiusahäikäisyä, joka aiheuttaa epämiellyttävän tunteen ja rasittaa silmiä, mutta ei heikennä näkemistä. Tilassa oleva valaistus aiheuttaa myös estohäikäisyä, joka heikentää näkemistä, mutta ei välttämättä aiheuta epämiellyttävää tunnetta katsottaessa. Molemmat häikäisyt koettiin suoriksi, mikä tarkoittaa häikäisyä, joka aiheutuu valonlähteen suorasta näkymisestä, kuten suojattomasta valaisimesta.

4.2 Perusnäyttely

Pohjois-Karjalan museo HILMAN perusnäyttelyn tilat sijaitsevat rakennuksen 2. kerroksessa, jonne on pääsy Carelicumin portailla ja hissillä. Tilassa on useita äänielementtejä, kuten nauhalta tulevaa runonlaulua, mutta tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Tämä vaikeuttaa kuulovammaisen liikkumista tiloissa, koska äänielementit puuroutuvat keskenään. Tämä tarkoittaa, että kuulolaitetta käyttävä ei voi erotella eri lähteistä tulevia ääniä. Asiantuntijaraadin kuulovammaisen jäsen kuvaili tilassa olevia äänielementtejä ”mössöksi”. Suurin osa perusnäyttelyn tilasta on järjestetty niin, että siinä voi liikkua törmäämättä esteisiin. Joitain ahtaita tai kapeita tiloja löytyy, mutta perusnäyttelyn pääkäytävä on tarpeeksi leveä liikkumiseen apuvälineiden avulla. Tilassa ei myöskään ole sisäovia, vaikka huoneita yhdistävissä oviaukoissa on pienet kynnykset tai lyhyet rampit. Asiantuntijaraati koki osan oviaukoista liian kapeiksi. Sisätilassa ei ole tasoeroja saman kerroksen huoneitten välillä.

Tilan lattiamateriaali koostuu kokolattiamatosta, kivilattiasta ja puulattiaosuuksista. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävä jäsen koki kokolattiamatto-osuuksilla liikkumisen haastavaksi, mutta kivilattialla pyörä kulki sujuvasti ja lattian pinta oli tarpeeksi tasainen muidenkin apuvälineiden kanssa liikkumiseen. Puulattiaa pitkin liikkuminen oli helppoa ja lattiamateriaali auttoi hahmottamaan liikkumista muuten hämärässä tilassa. Lisäksi perusnäyttelyn tilassa on levähtämispaikkoja suuremmillekin ryhmille. Yleisesti ottaen perusnäyttelyn pohjaratkaisu on rakennettu niin, että se on helppo ymmärtää ja tilassa on helppo liikkua. Näyttelyhuoneisiin on esimerkiksi useampia liikkumisreittejä, mikä helpottaa apuvälineitä liikkumiseen tarvitsevan henkilön kulkemista tilassa. Eritellyt tilat on myös merkitty selvästi opasteilla, vaikka asiantuntijaraati ei ollut vakuuttunut itse opasteiden luettavuudesta tummuuskontrastin puuttumisen takia.

Tilassa olevat vitriinit, joissa kokoelman esineistöä säilytetään, on sijoitettu lattiasta kattoon, kuten muutkin tilassa esillä olevat teokset. Vitriineiden edessä on tarpeeksi tilaa, jotta niiden eteen pääsee pyörätuolilla, mutta korkealle asetettuja esineitä ja teoksia on vaikea tutkia. Poikkeuksena oli Kauppatie-osuuden ”Papinkatu”, jonka varrella näyteikkunat olivat tarpeeksi matalalla. Tilassa oli myös kaartuva punainen seinä, jonka asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen kykeni erottamaan tummuuskontrastina taustastaan, toisin kuin muussa näyttelytilassa. Tämän tilan valaistusta pidettiin muutenkin kirkkaampana kuin muun perusnäyttelytilan valaistusta.

Teoksista ei ole erikseen selventäviä kuvia, mutta niistä on saatavilla aistimalleja. Osa perusnäyttelyn esineistöstä on myös kävijöiden kosketeltavissa, kuten esimerkiksi kopiot kansallispuvuista. Tilassa on myös useita pienoismalleja, joita ei saa koskettaa. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen mukaan pienoismallit ovat hänelle liian pieniä, että niistä erottaisi yksityiskohtia.

Perusnäyttelyn loppupuoella kävijät saapuvat Sortavalan pienoismallin luokse. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsen ei pystynyt erottamaan mallin kaikkia yksityiskohtia. Raadin pyörätuolia käyttävä jäsen pääsi lähelle mallia ja pystyi kiertämään esteettä sen ympäri. Ison pienoismallin lähettyvillä on myös muutama pienempi Sortavan eri rakennusvaiheista kertova pienoismalli. Asiantuntijaraati kehui näiden mallien valaistusta verrattuna muuhun näyttelyesineistön valaistukseen, koska se mahdollisti joidenkin yksityiskohtien havaitsemisen.

Pirjo Hoikkanen tutki perusnäyttelyssä esillä olevaa Murtovaaran pihapiiriä esittävää pienoismallia. Hoikkasen mukaan, pienoismallit saisivat olla hieman suurempia ja kosketeltavia.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

Amanuenssi Iiris Heino kertoi Pirjo Hoikkaselle, että perusnäyttelyssä esillä olevia kansallispukujen kopioita saa hypistellä.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

Perusnäyttelyn Kauppatie-
osuuden "Papinkatu" keräsi
kiitosta asiantuntijaraadilta
onnistuneen valaistuksen ja
esineistön asettelun ansiosta.

Kuva: Emma Martiskainen
(maaliskuu, 2019)

Raija Kortelainen pääsi pyörätuolilla
vaivattomasti Sortavan historiasta
kertovan pienoismallin luo. Pirjo
Hoikkanen kehui pienoismallien
valaistusta. Henna Karhapää kirjasi
asiantuntijaraadin huomioita
kartoituslomakkeelle.

Kuva: Emma Martiskainen
(maaliskuu, 2019)

Raija Kortelainen ylettyi kokeilemaan Sortavan pienoismallin luona olevaa interaktiivista kosketusnäyttöä. Näytön viistous koitui kuitenkin ongelmalliseksi.

Kuva: Emma Martiskainen
(maaliskuu, 2019)

4.2.1 Valaistus

Samoin kuin vaihtuvien näyttelyiden tilassa, perusnäyttelyn valaistus on liian hämärä, jotta näkövammaisen erottaisi teoksia, teostekstejä, opasteita tai tilan kulkureittiä tummuuskontrastina ympäristöstään. Varsinkin taustavalaistuja tauluja oli miltei mahdotonta nähdä asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen mukaan. Näyttelytilan kohdistettu valaistus aiheutti myös suoraa estohäikäisyä, joka heikentää näkemistä, mutta ei välttämättä aiheuta epämiellyttävää tunnetta katsottaessa. Estohäikäisy kohdistui näyttelyesineistön lisäksi joihinkin opasteisiin. Myös vitriineistä heijastuva valaistus aiheutti vaikeuksia erottaa esillä olevaa esineistöä. Asiantuntijaraati toivoi, että hämäryydelle voisi tehdä jotain esimerkiksi vaihtamalla matot vaaleampaan sävyyn tai korvaamalla matot kokonaan jollain helppokulkuisemmalla materiaalilla. Näyttelytilaan johtavien portaiden ja hissien valaistusta asiantuntijaraati piti riittävänä. Yleisesti ottaen, asiantuntijaraati koki, että tilassa yksin liikkuminen ilman avustajaa olisi haastavaa juuri tilan hämäryyden takia, vaikka muuten tilan pohjaratkaisu on toimiva.

Taustavalaistut näyttelytekstit aiheuttivat ongelmia Pirjo Hoikkaselle. Raija Kortelaisen oli vaikea nähdä joitain ylemmäksi aseteltuja tekstejä.

Kuva: Emma Martiskainen
(maaliskuu, 2019)

Vitriineistä heijastuva valaistus vaikeutti näyttelyesineiden katsomista.

Kuva: Emma Martiskainen
(maaliskuu, 2019)

Kohdistetut valaisimet aiheuttivat suoraa estohäikäisyä näyttelyteksteille.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

4.2.2 WC-tilat

Perusnäyttelytilan yhteydessä on WC-tilat, joista miesten WC toimii esteettömänä WC-tilana. WC löytyi helposti heti näyttelytilan alkupäästä läheltä portaita ja hissiä. WC-tilaan pääsi helposti ja sen ovea pystyi käyttämään yhdellä kädellä, vaikka ovesa ei ole vaakasuuntaista vedintä. Lukko oli sopivalla korkeudella ja sitä pystyi käyttämään yhdellä kädellä. Esteetön WC-tila on tarpeeksi tilava, jotta siinä pystyy kääntymään pyörätuolilla. WC:n molemmilla puolilla on kääntyvät käsituet. WC-rulla oli asetettu hankalaan paikkaan ja asiantuntijaraati ehdotti, että rulla voisi olla käsitukien vieressä. WC on käsin vedettävä. Pesuallas on sopivalla korkeudella pyörätuolikäyttäjälle, vaikka sen korkeutta ei voi säätää erikseen. WC-tilassa ei ole seinäkoukkua ja käsienkuivauspiste ja peili ovat liian korkealla. Samoin kuin Carelicumin aulan ja auditorion WC-tiloissa, myös perusnäyttelyn tilan yhteydessä olevasta esteettömästä WC:stä puuttuu hälytysnappi hätätilanteita varten.

Raija Kortelainen totesi perusnäyttelyn yhteydessä olevan WC-tilan olevan suurimmalta osin toimiva.

Kuva: Emma Martiskainen (maaliskuu, 2019)

Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus

4.3 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus

Tiedotus

Pohjois-Karjalan museo käyttää tiedotuksessaan useita tiedotusväyliä, kuten sanomalehtiä, radiota, sosiaalista mediaa, tiedotteita, sähköpostilistoja ja tiedotustauluja. Tiedotus ei ole selkokielistä. Näyttelytilojen saavutettavuudesta kertovat tiedot ovat tulossa lähiaikoina museon Internet-sivuille. Tällä hetkellä tilan saavutettavuudesta tiedotetaan suusanallisesti kysyttäessä.

Opasteet

Perusnäyttelytilan kulkureittien opasteissa on harmaa teksti läpinäkyvällä pleksilasitaustalla. Näyttelyhuoneissa on opastetauluja, joissa on isokokoinen valkoinen teksti harmaalla pohjalla. Nämä molemmat opastetyypit tuottavat vaikeuksia näkövammaiselle, joka ei pysty hahmottamaan opasteiden tekstiä tummuuskontrastina taustastaan. Kulkureiteillä olevat opasteet ovat myös liian korkealla, lähellä katonrajaa, jotta ne huomaisi. Itse opasteissa käytetty teksti on selvää ja ymmärrettävää. Perinteisten opasteiden lisäksi perusnäyttelyn kulkureiteillä käytetään QR-koodeja, joista saa lisää tietoa museon kokoelmista. Tilassa ei ole käytetty lattiamerkintöjä, eikä tilassa ole pistekirjoituksella varustettuja opasteita. Tilassa ei ole myöskään erillistä suusanallista opastusta, koska perusnäyttelytilassa ei ole näyttelynvalvontaa. Erityisryhmät voivat kyllä halutessaan tilata maksullisen opastuksen. Perusnäyttelytilassa on myös saatavilla opastekarttalehtinen, jossa on tietoa suomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

Museolla on käytössä Citynomadi-sovellus, jonka kautta kävijä voi valita opastuksen perusnäyttelyn kokoelmiin selkosuomeksi. Muut opastuskielet ovat englanti, venäjä ja arabia. Opastukset ovat kuitenkin vain luettavassa muodossa ja sovelluksessa ei ole erillistä kuuntelumahdollisuutta.

Tilassa on erilaisia audiovisuaalisia elementtejä, kuten kosketusnäyttöjä, joilta voi valita äänipohjaista tietoa museokokoelmasta. Asiantuntijaraati kommentoi Karjala-aiheisen kosketusnäytön tekstiä liian pieneksi ja raadin kuulovammainen jäsen sanoi, että ilman induktiosilmukkaa hän ei kuule opastavia äänielementtejä. Sortavalan pienoismallin luona oleva kosketusnäyttö oli liian korkealla pyörätuolikäyttäjälle, joka joutuu kurottamaan ylettäkseen näyttöön. Myös näytön teksti koettiin liian pieneksi. Asiantuntijaraadin näkövammainen jäsen kaipasi perusnäyttelyn tilaan enemmän äänellä toimivia elementtejä, kun taas kuulovammainen raatilainen koki jo olemassa olevien äänien kirjon häiritseväksi. Induktiosilmukka helpottaisi asiaa.

Sähköinen saavutettavuus

Joensuun kaupungin verkkosivu-uudistuksen seurauksena Pohjois-Karjalan museo HILMA sai omat verkkosivunsa. Sivuja päivitetään säännöllisesti ja niiden sisältö ja tekniset vaatimukset noudattavat Euroopan unionin saavutettavuusdirektiivissä suositeltua ohjeistusta.

Perusnäyttelyn kulkureitin opasteita on vaikea lukea, koska niitä ei erota kunnolla taustastaan.

Kuva: Emma Martiskainen
(maaliskuu, 2019)

5 Joensuun taidemuseo ONNI

Taidemuseo ONNI sijaitsee Kirkkokadulla entisen klassillisen lyseon tiloissa. Theodor Deckerin suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1894. Rakennus avattiin taidemuseona vuonna 1981. Museon vaihtuvia näyttelyjä esitellään rakennuksen pohjakerroksessa ja museon kokoelmat ovat esillä rakennuksen 2. ja 3. kerroksessa. Taidemuseon saavutettavuuskartoituksessa tehtiin tilakartoitus pihalueesta ja pääsisäänkäynnistä, aula- ja WC-tiloista, hissistä ja portaista, vaihtuvien näyttelyiden tilasta sekä 2. ja 3. kerroksen perusnäyttelyn tiloista. Lisäksi kartoituksessa selvitettiin museon palveluiden saavutettavuutta tiedotuksesta opasteisiin sekä muiden sähköisten tiedotusmateriaalien toimivuutta.

Taidemuseo ONNIn yhteyshenkilönä kartoituksessa toimi intendentti Ulla Pennanen. Kartoitusryhmää museotiloissa kierrätti näyttelymestari Jaana Hämäläinen. Kartoitusta ohjasi projektikoordinaattori Henna Karhapää ja vammaisasiantuntijoina toimivat Pirjo Hoikkanen, Raija Kortelainen, Matti Maukonen ja Ritva Silvennoinen.

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

5.1 Autopaikat

Taidemuseon pääsisäänkäynnin edessä on tilaa saattoliikenteelle, mutta museon piha-alueella ei ole erikseen merkittyjä vammaispysäköintipaikkoja. Vammaisen pysäköintiluvalla pysäköityjä autoja ei myöskään saa jättää pihaan, vaan niistä sakotetaan.

5.2 Piha ja sisäänkäynti

Taidemuseon piha-alue on katettu mukulakivillä ja hiekoitetuilla kulkureiteillä, jotka ovat tasaisia ja helppokulkuisia. Pihalla on muutamia levähdyspaikkoja ja museon pääsisäänkäynnin luo johtava kulkuväylä on esteetön. Sisäänkäynnille on portaat, joiden sivuilla on kaksi kiinteää luiskaa. Portaissa ja luiskien sivuilla on tukikaiteet. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävä jäsen testasi luiskan ja totesi sen olevan tarpeeksi leveä, mutta liian jyrkkä. Itse sisäänkäynti ei ole katettu ja ulko-oven edessä oleva tasanne ei ole tarpeeksi tilava pyörätuolia käyttävälle henkilölle. Ulko-oven avaamiseen ei myöskään ole tarpeeksi tilaa tasanteen koon vuoksi, varsinkin kun ovi avautuu ulospäin sisääntulevan suunnasta. Ulko-ovi on avattavissa yhdellä kädellä, mutta asiantuntijaraati piti ovea liian jyrkänä sellaiselle kävijälle, jolla on toimintarajoitteita. Ovi ei myöskään pysy auki itsestään, eikä oven yhteydessä ole painiketta, jolla sen voisi avata automaattisesti. Oven yhteydessä on kuitenkin ovikello, jota kävijä voi painaa, jos ei pääse omin avuin sisälle. Ulko-oven luona on kynnyks, joka on kuitenkin helppo ylittää.

Kohteessa on tuulikaappi, mutta se ei ole tarpeeksi tilava, jotta pyörätuolikäyttäjä mahtuisi kääntymään tai liikkumaan siinä vaivatta. Tuulikaapin ja aulatilän välissä on sisäovi, jonka leveys on vain 780 mm. Sähköpyörätuolia käyttävä henkilö ei pääsisi ovesta sisälle. Tuulikaapin ja aulatilän välissä on pieni portaikko, jonka vieressä on kiinteä luiska. Luiskan luo pääseminen on kuitenkin vaikeaa, koska sen edessä oleva ovi on osittain ilmanvaihtopylvään peitossa. Ovea myös pidetään lukossa, joten pyörätuolikäyttäjä ei pääse itsenäisesti tai avustajan kanssa luiskan luo, vaan hänen pitää pyytää henkilökunnan jäsentä avaamaan ovi. Luiskan alkupäässä on korkea kynnyks ja itse luiska on liian jyrkkä. Luiska on kuitenkin tarpeeksi leveä (850 mm).

5.3 Aulatala

Taidemuseon aulatala on tilava ja siinä on helppo liikkua apuvälineiden kanssa. Aulassa on myös useita levähtämispaikkoja tilan etu- ja takapäässä. Tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Tilassa on kiinteitä ja siirrettäviä naulakoita ja ne sijaitsevat sopivalla korkeudella. Aulatilassa on myös sopivalla korkeudella olevia lukollisia lokerikkoja laukuille.

5.4 Valaistus

Sisäänkäynnin ja aulassa sijaitsevan asiointitiskin valaistus on riittävä, tasainen ja häikäisemätön. Myös WC-tilojen, portaikon ja hissin valaistusta pidettiin riittävänä. Asiantuntijaraati kuitenkin kommentoi sisätilan valaistuksen riittämättömyyttä. Sisätilojen hämäryyden lisäksi asiantuntijaraati huomautti

joissakin tiloissa esiintyvistä estohäikäisistä, mikä heikentää näkemistä, mutta ei välttämättä aiheuta epämiellyttävää tunnetta katsottaessa. Estohäikäisyä pidettiin sekä suorana, että epäsuorana, johtuen valon heijastumisesta pinnoista, kuten vitriineistä ja teoksia suojaavista lasista.

5.5 Lipunmyynti ja muut palvelut

Asiantuntijaraati arvioi taidemuseon asiointitiskin liian korkeaksi varsinkin pyörätuolia käyttäville henkilöille. Tiskin yhteydessä ei ole koroketta, eikä kaidetta, josta voisi ottaa kiinni. Kaiteen sijasta tiskissä on uloke, josta tarttua tarvittaessa. Tiskin läheisyydessä ei ole induktiosilmukkaa, joka helpottaisi asioimista kaikuisassa tilassa. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävän jäsenen oli vaikea yletä tiskille asioimaan ja tiskillä olevaa korttimaksupäätettä ei voi ojentaa asiakkaalle, koska siinä on liian lyhyt virtajohto. Taidemuseon henkilökunta kertoo kaikille kävijöille, erityistarpeista riippumatta, mitä palveluita kohteessa on saatavilla.

Erityiskävijät saavat tuoda mukanaan ruokia ja juomia museoon, mutta niitä ei saa viedä näyttelytiloihin. Sen sijaan, henkilökunta ohjaa kävijän niihin tiloihin, joissa eväitä saa nauttia, kuten museon aulaan sijaitsevaan Olkkari-tilaan. Tarvittaessa henkilökunta tarjoaa erityiskävijälle kynää ja paperia helpottamaan asiointia. Avustajien ei tarvitse maksaa pääsymaksua, mutta tästä ei ole erillistä mainintaa asiointitiskin läheisyydessä.² Kohteessa ei ole pyörätuolia, jota voisi lainata tarvittaessa, mutta pieniä kokoontaitettavia jakkaroita löytyy. Museokauppa sijaitsee asiointitiskiä vastapäätä. Kaupan valaistus on hämärä, mutta tilassa mahtuu liikkumaan pyörätuolilla.

5.6 WC-tilat

Taidemuseon aulatilasta on pääsy naisten ja miesten WC-tiloihin. Kummassakin WC:ssä on yksi erillinen laajennettu WC-koppi, joka toimii esteettömänä WC:nä. WC-tilojen ulkopuolella ei ole kylttiä, että niissä sijaitsee esteetön WC ja itse esteettömän WC-kopin ovesa oleva merkintä ei erotu selvästi tummuuskontrastina. Esteettömän WC:n ovi on raskas avata, mutta oven lukkoa on helppo käyttää yhdellä kädellä. Oven sisäpuolelta puuttuu vaakasuuntainen vedin, jonka avulla ovea olisi helpompi käyttää. Itse esteetön WC-tila on tilava, mutta WC-istuin on liian lähellä lavuaaria, mikä vaikeuttaa pyörätuolia käyttävän henkilön siirtymistä istuimelle. Istuimen molemmilla puolilla on kääntyvät käsivetimet. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävä jäsen totesi lavuaarin olevan liian matalalla, jotta hän pääsisi pyörätuolilla tarpeeksi lähelle pestäkseen kätensä. Pesualtaan korkeus ei ole säädettävissä. WC-tilan varusteet, kuten seinäkoukut ja käsienkuivaus ovat helposti ulottuvilla. WC:stä puuttuu myös hälytysnappi, jolla voidaan kutsua apua hätätilanteissa.

5.7 Hissit ja portaat

Taidemuseon hissi sijaitsee aulatilasta takaosassa ovisyvennyksessä, mikä tekee siitä melko vaikeasti löydettävän. Hissin sijainti on merkitty syvennyksen sisäseinään kiinnitetyillä tarroilla, jotka eivät näy kunnolla sisäänkäynnille tai lipunmyyntitiskille. Hissin kutsupainike on sopivalla korkeudella, mutta se ei erotu selvästi tummuuskontrastina taustastaan. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen mukaan painike on liian sileä, jotta näkövammaisen huomaaisi tai voisi tunnistaa sen kutsupainikkeeksi. Hississä on raskas ulko-ovi, joka on avattava käsin. Hissin sisäovessa on aukaisijapainike. Sisäänkäynti hissiin on kynnyksetön. Hissi on tilava pituussuunnassa, mutta liian kapea leveysuunnassa, jotta pyörätuolia käyttävä henkilö mahtuisi kääntymään siinä. Asiantuntijaraadin pyörätuolia käyttävän jäsenen piti

² Taidemuseon uudistettujen Internet-sivujen 'Sijainti ja saavutettavuus' -osiossa on maininta, että avustajat pääsevät ilmaiseksi museoon.

peruuttaa hissiin pyörätuolilla, jotta hän pystyisi sulkemaan hissin ulko-oven, mikä sekin oli vaikeaa oven painavuuden vuoksi. Hissin sisällä olevat painikkeet ovat sopivalla korkeudella, mutta eivät erotu toisistaan selvästi. Esimerkiksi hälytyspainike on liian lähellä toisia painikkeita, joten näkövammaisen voi vahingossa laukaista hälytyksen etsiessään kerrospainikkeita. Hälytystä ei pysty tekemään erikseen tekstiviestillä.

Museon aulatilasta on pääsy portaikkoon sisäoven kautta. Sisäoven luona on kynnyks, joka voi olla kompastumisriski. Itse portaat ovat tarpeeksi loivat ja helppokulkuiset. Portaat ovat myös tarpeeksi leveät, jotta useampi ihminen mahtuu kohtaamaan niissä toisensa. Portaissa on sopivalla korkeudella oleva kaide, josta ei tarvitse irrottaa otetta välillä. Kaide jatkuu tarpeeksi pitkälle portaitten alkamis- ja päättymiskohdissa. Asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen oli kuitenkin vaikea erottaa kaidetta tummuuskontrastina taustastaan. Portaissa ei myöskään ollut kontrastiraitaa, joka olisi tehnyt niiden etureunan huomioimisesta helpompaa. 1. ja 2. kerroksen väliset portaat ovat puuportaat, joissa on matto, kun taas 2. ja 3. kerroksen väliset portaat ovat kiviportaat, joissa ei ole mattoa pehmikkeenä. Lisäksi kiviportaiden reunat ovat epätasaiset, jolloin ne mahdollistavat kaatumisen niille kävijöille, jotka eivät näe portaiden reunoja kunnolla.

Taidemuseon hissi on syvä, mutta kapea. Pirjo Hoikkasella oli vaikeuksia erottaa painikkeita tummuuskontrastina taustastaan.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Taidemuseon portaissa on jatkuva kaide, josta ei tarvitse irrottaa otetta välillä. Portaat ovat tarpeeksi loivat ja leveät.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

5.8 Sisätilat

5.8.1 Vaihtuvien näyttelyiden tila

Taidemuseon vaihtuvien näyttelyiden tilat sijaitsevat rakennuksen pohjakerroksessa ja niihin on kolme sisäänkäyntiä aulatilasta. Yleensä näistä sisäänkäynneistä vain yksi tai kaksi on auki. Näyttelytilaan johtavan keskioven kohdalla on kynnyks, kun taas taaimmainen sisäovi Olkkari-tilan luona on esteetön. Tilassa ei ole induktiosilmukkaa ja se on kaikuissa. Tilassa on kohtuullisen hyvä yleisvalaistus. Koska tilassa järjestetään vaihtuvia näyttelyitä tilan kulkureitit ja seinien väri vaihtelevat, mikä voi vaikeuttaa erityiskävijän vierailua. Yleisesti ottaen tilan lattiamateriaali on helppokulkuinen, vaikkakin kohdittain siinä on kuhmuja. Muuten tilassa ei ole sisäisiä tasoeroja.

Vaihtuvien näyttelyiden tilan teosten asettelu muuttuu näyttelyiden mukaan. Pirjo Hoikkanen ja Raija Kortelainen pujottelivat Jass Kaselaanin Leluteoksen (2017) halki.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

5.8.2 2. kerroksen tilat

Taidemuseon 2. kerroksessa on esillä museon kokoelmia. Tilassa ei ole induktiosilmukkaa. Näyttelyhuoneisiin pääsee leveän käytävän kautta, mikä tekee näyttelytilojen pohjaratkaisusta selkeän. Itse käytävällä ei ole levähdyspaikkoja, mutta näyttelyhuoneissa on penkkejä, sohvia ja antiikkihuonekaluja, joilla saa istua. Käytävän ja näyttelyhuoneiden välillä on sisäovet, joita pidetään auki. Sisäovien kohdalta on myös poistettu kynnykset ja Antiikin- ja Madonna-huoneiden välinen pieni tasoero on tasoitettu luiskalla. Sisäovet ovat tarpeeksi leveitä, että niistä mahtuu kulkemaan pyörätuolilla.

Yleisesti ottaen 2. kerroksen lattiamateriaali on tasainen ja helppokulkuinen. Arla-, Iiris- ja Resetti-huoneissa on isot matot, jotka vaikeuttavat pyörätuolilla liikkumista. Matot kuitenkin auttavat vähentämään tilojen kaikuisuutta, mikä helpottaa kuulovammaisen liikkumista tiloissa. Asiantuntijaraadin kuulovammainen jäsen piti matottomia tiloja liian kaikuisina. 2. kerroksessa on myös huomattavasti huonompi ilman laatu, kuin alakerrassa. Näyttelyhuoneisiin on sijoitettu ilmankostuttimia, joista lähtee ummehtunut haju. Näyttelyhuoneet on merkitty ovien yläosassa olevilla pleksilasiopasteilla, mutta niiden musta teksti läpinäkyvällä pohjalla ei erotu kunnolla taustastaan.

Antiikin huone on melko pieni ja pyörätuolia käyttävän henkilön on vaikea päästä liikkumaan vitriinien välistä. Esimerkiksi sohvien luona olevan pöytävitriinin ympäri ei pysty liikkumaan pyörätuolilla. Osa näyttelyvitriineistä on myös liian korkealla, jotta esineitä voisi nähdä kunnolla. Teoksista ei myöskään ole erillisiä teoslappuja, vaan kävijän pitää tietää etsiä lisätietoa teoksista huoneen syvennykseen.

sijoitetuista pienistä kirjasista. Näissä kirjasissa on myös selventäviä kuvia teoksista, mutta ne ovat pienikokoisia ja mustavalkoisia. Teoksista ei ole saatavilla erillisiä aistimalleja.

Madonna-huoneen hämäryys tuotti ongelmia asiantuntijaraadin näkövammaiselle jäsenelle. Tila on hämää, koska se pyrkii jäljittelemään keskiaikaista kappelia. Teokset on sijoitettu tilan reunoille ja tilan keskellä on penkkirivi. Näkövammaisen on kuitenkin vaikea erottaa penkkejä, koska ne ovat mustia, joten penkit voivat aiheuttaa törmäysvaaran. Kuten Antiikin-huoneessa, Madonna-huoneen teoksien yhteydessä ei ole teoslappuja. Lisätietoa teoksista löytyy korokkeella sijaitsevasta kokoelmajulkaisusta, jossa on myös selventäviä värikuvia teoksista.

Arla-huoneen seinät on maalattu punaiseksi, mikä ”syö” valoa asiantuntijaraadin näkövammaisen jäsenen mukaan. Teokset on ripustettu sopivalle korkeudelle ja museo suosiikin normaalia matalampaa ripustusta. Vierailija saa tutkia teoksia oman taskulampun kanssa, jos ei näe niitä muutoin. Museolla on myös suurennuslaseja, mutta ne eivät ole asiakaskäytössä.

Iiris-huoneen huonekalut ja keramiikkaa sisältävä vitriini on sijoitettu niin, että niiden ympäri liikkuminen pyörätuolilla on vaikeaa.

Resetti-huoneita on yhteensä kolme kappaletta ja ne on yhdistetty toisiinsa ovettomilla sisäaukoilla. Huoneissa mahtuu liikkumaan pyörätuolilla ja teokset ovat sopivalla korkeudella. Huoneen valaistusta pidettiin kuitenkin liian hämäränä. Teoksien yhteydessä on teoslaput, mutta niiden teksti on liian pientä.

2. kerroksessa sijaitsee myös taidemuseon juhlasali. Tila on erittäin kaikuista ja siinä ei ole induktiosilmukkaa. Salin oviaukossa on madallettu kynnyks.

Madonna-huoneessa on hämärää, koska huone pyrkii jäljittelemään keskiaikaista kappelia. Raija Kortelainen ja Pirjo Hoikkanen tutkivat Professori Onni Okkosen keräämää eurooppalaisen kirkkotaiteen kokoelmaa.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Taidemuseon kokoelmiin kuuluvilla antiikkisohvilla ja tuoleilla saa istua. Matti Maukonen etsi levähtämispaikan Arla-huoneesta. Matin mukaan, huoneen suuri matto vaimensi tilan kaikuisuutta.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Pirjo Hoikkanen tutki liris-huoneen keramiikkavitriiniä. Raija Kortelaisen oli vaikea siirtyä vitriinin luo, koska huonekalut ja pehmeä matto loivat esteitä reitille.

Kuva: Henna Karhapää
(maaliskuu, 2019)

5.8.3 3. kerroksen tilat

3. kerrokseen johtava sisäovi on raskas avata. 3. kerroksen käytävälle on sijoitettu seiniä vasten useita lasivitriinejä, joissa on esillä Kiinan ja Lähi-idän esineistöä. Lisäksi 3. kerroksessa sijaitsee henkilökunnan toimistoja sekä Ikoni-huone ja pienten vaihtuvien kokoelmanäyttelyiden Studio-huone. Kuten 2. kerroksessa, 3. kerroksen käytävä on tarpeeksi leveä ja lattiamateriaali tasaista liikkua. Tila on kuitenkin kaikuista ja siinä ei ole induktiosilmukkaa. Tilassa on muutamia levähdyspaikkoja. Käytävällä olevat vitriinit on valaistu kohdevalaisimilla, mutta muuten asiantuntijaraati piti tilaa liian hämäränä. Vitriinit olivat myös liian korkealla pyörätuolia käyttävälle asiantuntijaraadin jäsenelle, jotta hän olisi nähnyt niihin kunnolla. Yleistä ilmanlaatua pidettiin myös huonona.

Käytävän ja Ikoni-huoneen välissä on sisäovi, jota pidetään avoinna. Käytävän ja huoneen välillä on tasoero ja kynnyks, mikä tekee huoneeseen pääsemisen vaikeaksi toimintaesteiselle, kuten pyörätuolia käyttävälle tai näkövammaiselle. Samoin kuin 2. kerroksen Madonna-huoneessa, Ikoni-huoneessa on hämärä tunnelmavalaisuus. Huoneen lattia on musta, mikä lisää hämäryyttä. Ikonit on aseteltu ortodoksista ristisaattoja jäljittelevän pyörteen muotoon niin, että niiden luokse on vaikea päästä pyörätuolilla. Tilassa liikkuminen on yleisesti ottaen ahdasta ja hankalaa.

Ikoni-huoneen teosten asettelu ja huoneen hämäryys vaikeuttivat pyörätuolia käyttävän Raijan ja näkövammaisen Pirjon liikkumista tilassa.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus

5.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus

Tiedotus

Taidemuseon tiedotuksessa käytetään useita tietoväyliä, kuten museon omia Internet-sivuja, tiedotteita, lehtimainoksia, sosiaalista mediaa, menopalstoja ja radiota. Tiedotus pyrkii olemaan selkeää ja helposti ymmärrettävää, vaikka ei olekaan selkokielistä. Taidemuseon Internet-sivuilla on 'Sijainti ja saavutettavuus' -osio, joka kertoo rakennuksen saavutettavuudesta mainiten, että "museo ei ole täysin esteetön". Jokaisessa kerroksessa on opastekartat, joissa näkyy museon pohjapiirros. Pyydettyäessä vierailija voi saada mukaansa pohjakarttalehtisen.

Opasteet

Näyttelytiloissa ei ole opasteita näyttelyhuoneiden nimikylttien lisäksi. Nimikyltit on nostettu näyttelyhuoneiden oven ylärajaan ja niissä on musta teksti läpinäkyvällä pleksilasilla. Opasteita on vaikea löytää ja hahmottaa taustastaan heijastuksen ja tummuuskontrastin puutteen takia. Opasteissa ei ole käytetty muita värejä. Kulkureiteillä ei myöskään ole muunlaisia opastavia materiaaleja, kuten lattiamerkintöjä. Kohteessa on saatavilla Citynomadi-mobiiliopas ja henkilökunta on valmis antamaan täydentävää suusanallista opastusta. Lisäksi erityiskävijä voi tilata maksullisen opastuksen vaihtuviin näyttelyihin tai kokoelmiin. Näyttelytiloissa ei ole audiovisuaalisia elementtejä.

Sähköinen saavutettavuus

Joensuun kaupungin verkkosivu-uudistuksen seurauksena Taidemuseo ONNI sai omat verkkosivunsa. Sivuja päivitetään säännöllisesti ja niiden sisältö sekä tekniset vaatimukset noudattavat Euroopan unionin saavutettavuusdirektiivissä suositeltua ohjeistusta. Sivustosta ei ole olemassa erillistä selkokielistä versiota. Sivustolla on ladattavia tiedostoja, kuten oppimateriaaleja, mutta niiden yhteydessä ei ole kerrottu kuin tiedoston nimi. Muut sivustolla olevat linkit on merkitty korostusvärillä, jotta ne tunnistaa linkeiksi, mutta ne eivät avaudu uuteen ikkunaan, vaan ohjaavat suoraan pois museon sivustolta.

6 Carelia-sali

Carelia-sali sijaitsee Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen alueella vuonna 1985 valmistuneessa rakennuksessa. Sali toimii yliopiston juhlasalina ja koetilana sekä kaupungin merkittävimpanä konserttisalina. Salissa järjestetään myös monia muita tilaisuuksia, kuten kokouksia ja konferensseja, juhlia sekä tanssi- ja teatterinäytöksiä. Carelia-salin saavutettavuuskartoituksessa tehtiin tilakartoitus piha-alueesta ja sisäänkäynnistä, aulatilasta ja asiointitiskistä, narikasta, portaista ja WC-tiloista sekä salin katsomosta ja lava-alueesta. Lisäksi tiedon saatavuuden kartoituksessa testattiin salin tiedotuksen ja opasteiden saavutettavuutta.

Kartoituskohteen yhteyshenkilönä toimi kiinteistösihteeri Eija Naumanen, joka ei päässyt paikalle opastamaan kartoittajia. Kartoittajia tilassa kierrättivät yliopiston kiinteistöinsinööri Tarja Räsänen ja kampusmanageri Markku Saravo. Kartoitusta ohjasi projektikoordinaattori Henna Karhapää ja vammaisasantuntijoina toimivat Pirjo Hoikkanen, Raija Kortelainen, Matti Maukonen ja Ritva Silvennoinen.

Osa I: Tila- ja palvelukartoitus

6.1 Autopaikat

Rakennuksen pääsisäänkäynnin edustalle pääsee pysähtymään ja saattamaan autolla. Salin pääsisäänkäynti sijaitsee yliopiston pysäköintialueen läheisyydessä, josta löytyy myös vammaispysäköintipaikkoja. Vammaispysäköintipaikkoja on riittävästi suhteessa kohteen kokoon.

6.2 Piha ja sisäänkäynti

Pihan kulkureitit ovat tasaisia ja helppokulkuisia. Piha-alueella ei ole levähtämispaikkoja. Sisäänkäynnin yhteydessä on pienet portaat ja kiinteä luiska. Portaiden ja luiskan yhteydessä ei ole käsijohdetta tai tukikaidetta. Asiantuntijaryhmän pyörätuolia käyttävä jäsen koki luiskan liian kapeaksi ja jyräksi. Ongelmaksi osoittautui myös sisäänkäynnin oven edessä oleva liian pieni tasanne, joka vaikeutti oven avaamista. Itse ovi on liian raskas avattavaksi yhdellä kädellä ja ovi ei pysy auki itsestään. Oven läheisyydessä ei myöskään ole painiketta, jolla oven voisi avata, tai ovipuhelinta/ summeria, jota painamalla henkilökunta tulisi apuun. Sisäänkäynnin kynnyks on myös liian korkealla apuvälineiden kanssa kulkevalle. Sisäänkäynti johtaa tuulikaappiin, joka ei ole tarpeeksi tilava, jotta siinä voisi kunnolla liikkua apuvälineiden, kuten pyörätuolin kanssa. Tuulikaapin ahtaus vaikeuttaa myös aulatilaa johtavan sisäoven aukaisemista.

Rakennuksen pääsisäänkäynnille johtava ramppi on kapea ja jyrkkä, eikä siinä ole kaidetta, josta ottaa kiinni. Oven edustan tasanne ei ole tarpeeksi tilava apuvälineiden kanssa kulkevalle, varsinkin kun ulko-ovi avautuu ulospäin.

Kuva: Henna Karhapää (toukokuu, 2019)

6.3 Aulatilat

Rakennuksen aulassa ei ole induktiosilmukkaa, vaikka tila on kaikuista ja rakennuksessa sijaitseva opiskelijaravintola Carelia tuo tilaan lisää ääntä. Aulatilassa on riittävästi tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa ja tilan lattiamateriaali ei vaikeuta liikkumista. Carelia-salin narikkapalvelut sijaitsevat aulatilassa. Naulakot on sijoitettu pitkän matalan tiskin taakse seinän viereen. Naulakot on sijoitettu niin, etteivät ne aiheuta törmäysvaaraa, mutta itse naulakoiden koukut ovat liian korkealla, jotta lyhyempi henkilö tai pyörätuolin käyttäjä ylettyisi niihin. Aulatilassa on myös lukollisia ja maksullisia lokerikkoja laukuille. Osa lokerikoista on sopivalla korkeudella pyörätuolia käyttäville henkilöille. Aulatilassa on myös useita levähtämispaikkoja.

6.4 Valaistus

Rakennuksen sisäänkäynnin ja WC-tilojen valaistus on riittävä, tasainen ja häikäisemätön. Sisäänkäynnin vieressä on lipunmyyntitiski, jonka sijainti on melko varjoisa. Sisätilojen valaistus on säädettävissä tarpeen mukaan.

6.5 Lipunmyynti ja muut palvelut

Rakennuksessa on erillinen asiointitiski, joka ei ole käytössä. Tiski sijaitsee lasitetussa kopissa sisäänkäynnin vieressä. Tiskin sijainti aulatilassa vaikeuttaa sen luona asiointia kovan taustahälyn vuoksi. Itse tiski on liian korkealla lyhytkasvuiselle tai pyörätuolia käyttävälle henkilölle.

Kohteessa ei ole pyörätuolia tai rollaattoria asiakaskäyttöön. Erityiskävijä saa tuoda rakennukseen ruokia ja juomia. Lisäksi rakennuksessa sijaitsee opiskelijaravintola Carelia, joka toimii itsepalveluperiaatteella.

Tarvittaessa ravintolan henkilökunta on kuitenkin valmis tuomaan ruoan pöytään ja korjaamaan astiat pois.

6.6 WC-tilat

Rakennuksessa on esteetön WC, jonka yhteydessä on vauvanhoituhuone. Esteetön WC ei löydy yhtä helposti, kuin sen läheisyydessä sijaitsevat naisten ja miesten WC-tilat. Näihin tiloihin pääsee pienen portaikon kautta. Portaiden etureunassa on kuluneet huomioraidat ja ne ovat jyrkät. Esteettömään WC-tilaan on tasainen kulkureitti ja sen ovi on tarpeeksi leveä pyörätuolia käyttävälle henkilölle. Ovi on tarpeeksi kevyt, jotta sen voi sulkea yhdellä kädellä ja oven sisäpuolella on vaakasuuntainen vedin. Itse WC-tila on kuitenkin melko ahdas ja tilassa on vaikea kääntyä apuvälineiden, kuten pyörätuolin kanssa. WC-istuimen molemmilla puolilla on kääntyvät käsituet. Pesualtaan korkeus ei ole säädettävissä, mutta se on muutoin sopivalla korkeudella. WC-tilan varusteet, kuten peili ja käsienkuivausvarusteet, ovat sopivalla korkeudella. Seinäkoukku on hieman liian korkealla, jotta lyhytkasvuinen tai pyörätuolia käyttävä henkilö ylettyisi siihen hyvin. WC-tilassa on hälytyslaite, jota painaessa WC:n ulkopuolella oleva hälytysvalo syttyy ja tieto hälytyksestä menee vuorokauden läpi päivystävälle kiinteistönhoitajalle.

Raija Kortelainen oli tyytyväinen esteettömän WC-tilan ovesta olevaan vetokahvaan.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Esteettömästä WC-tilasta löytyy hälytyspainike, jota painaessa oven ulkopuolella oleva hälytysvalo syttyy ja tieto hälytyksestä menee päivystävälle kiinteistönhoitajalle.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

6.7 Hissit ja portaat

Carelia-saliin ei ole pääsyä hissillä. Henkilöt, jotka eivät kykene nousemaan portaita pitkin salin katsomoon, voivat siirtyä salin etuosaan aulatiiloista johtavaa käytävää pitkin. Käytävä on leveä ja sen lattiamateriaali on helppokulkuista.

Rakennuksen toiseen kerrokseen johtavat portaat ovat tarpeeksi loivat ja helppokulkuiset. Portaات ovat tarpeeksi leveät, jotta kaksi ihmistä mahtuu kohtaamaan niissä ja portaissa on kaide. Kaide on sopivalla korkeudella ja se erottuu tummuuskontrastina taustastaan. Kaide ylettyy tarpeeksi pitkälle portaiden alkamiskohdalla, mutta kaartuu päättymiskohdalla liian aikaisin. Portaiden etureunassa ei ole kontrastiraitaa, mutta portaat erottuvat muuten tummuuskontrastina ympäristöstään.

Carelia-salissa on portaikko, joka johtaa yläkerran katsomosta esiintymisalueelle. Tilan halki johtava porraskäytävä on tarpeeksi leveä ja portaikon varrella olevissa pilareissa on pienet tukikaiteet. Katsomon portaikon yläpäässä on kontrastiraita, joka ilmoittaa portaikon alkamisesta.

Portaiden yhteydessä oleva kaide ylettyy tarpeeksi pitkälle portaiden alkamiskohdalla, mutta kaartuu päättymiskohdalla liian aikaisin.

Kuva: Henna Karhapää (toukokuu, 2019)

Carelia-salin katsomon yläpäässä olevien portaiden ensimmäinen askelma on merkitty huomioraidalla.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Carelia-salin portaikon varrella oleviin pylväisiin on kiinnitetty tukitanko.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

6.8 Sisätilat

Carelia-salissa on 599 istumapaikkaa ja kuusi pyörätuolipaikkaa. Pyörätuolilla pääsee vain salin etuosaan lavan edustalle. Tilassa on induktiosilmukka, vaikkakin sen merkki on kulunut. Induktiosilmukka kattaa vain osan tilasta. Yliopistolla on olemassa induktiosilmukan kuuluvuuskartta, joka on vuodelta 2014. Karttaan on merkitty kolme vyöhykettä salissa, jossa silmukka toimii. Vammaisneuvoston asiantuntijaraadin suosituksesta yliopiston kiinteistöinsinööri Tarja Räsänen ja kampusmanageri Markku Saravo siirtävät kuuluvuuskartan ja induktiosilmukan merkin salin ulkopuolelle, josta ne on helpompi nähdä. Kuuluvuuskartan alueet lisätään myös salissa tilaisuutta järjestäville tahoille jaettavaan tilaohjeeseen.

Salin istumapaikat on järjestetty portaittain nouseviin riveihin. Tilassa ei ole muita sisäovia, kuin kynnyksetön sisäänpääsy saliin tilan yläosassa ja aulasta johtavan käytävän sisäovi salin alaosaan esiintymistilan luokse. Sisäovet ovat tarpeeksi leveitä ja kevyitä avata. Pyörätuolilla pääsee vain salin esiintymistilan lattian tasalla olevalle osalle. Osa esiintymistilan korokkeista on siirrettäviä.

Vammaisneuvoston asiantuntijaraadilla oli useita mielipiteitä salin toimivuudesta konserttitilana. He kommentoivat muun muassa sitä, että salin yläosaan ei ole pääsyä hissillä ja, että sali on ”hyväkuntoiselle tarkoitettu tila”. Asiantuntijaraadin jäsenet valittelivat sitä, että vammaiset ja ikäihmiset ovat unohtuneet tilan suunnittelussa. Yksi asiantuntijaraadin jäsenistä sanoi suoraan, että hänen ”ei ole kiva käydä konsertissa”, koska saliin pääseminen ja siellä liikkuminen on niin haastavaa.

Matti Maukonen huomasi Carelia-salin katsomoon johtavan oven pielessä induktiosilmukasta kertovan merkin. Merkki on kulunut ja aika pienikokoinen. Yliopiston henkilökunta on luvannut siirtää merkin salin ulkopuolelle ja lisätä sen yhteyteen kuuluvuuskartan.

Kuva: Henna Karhapää
(maaliskuu, 2019)

Kartoitusryhmä (Raija Kortelainen, Pirjo Hoikkanen, Matti Maukonen, Ritva Silvennoinen) ja yliopiston yhteyshenkilöt (Tarja Räsänen, Markku Saravo) keskustelivat Carelia-salin esteettömyydestä.

Kuva: Henna Karhapää (maaliskuu, 2019)

Osa II: Tiedon saatavuuden kartoitus

6.9 Tiedotus, opasteet ja sähköinen saavutettavuus

Tiedotus

Carelia-salissa järjestettävien tapahtumien tiedotuksessa käytetään useita erilaisia tiedotusväyliä, kuten paikallismediaa, sosiaalista mediaa ja kaupunginorkesterin Internet-sivuja. Carelia-salilla ei ole omia Internet-sivuja, joista saisi tietoa tilan saavutettavuudesta. Tilan vuokranneet tahot saavat käyttöönsä tilaohjeen, johon on koottu tietoa tilan saavutettavuudesta. Salin pohjapiirros on saatavilla sähköisesti ja salista on olemassa julkisesti sellainen pohjakartta, josta näkyy tilan esteettömät sisäänkäynnit.

Opasteet

Aulatilassa on kulkureitin sivussa opasteita, jotka johdattavat Carelia-saliin. Opasteiden teksti on liian pientä, jotta ne voisi havaita helposti. Opasteiden ääreen on esteetön pääsy, mutta ne eivät erotu kunnolla tummuuskontrastina ympäristöstään. Kohteessa ei ole muita opastavia materiaaleja, kuten lattiamerkintöjä, ääniopasteita tai pistekirjoituksella varustettuja opasteita.

Sähköinen saavutettavuus

Carelia-salilla ei ole omia Internet-sivuja. Salin pohjakartta löytyy kaupunginorkesterin sivujen ”konserttitali”-alasivustolta. Sivustolla on mainittu, että salin läheisyydessä on vammaispysäköintipaikkoja ja esteetön WC ja, että salissa on induktiosilmukka. Sivustolla ei ole tarkempaa saavutettavuustietoa salista.

7 Johtopäätökset ja suositukset

Saavutettavuuskartoituksessa selvisi, että yksikään kartoitukseen valituista kohteista ei ole yleisesti ottaen esteetön. Jokaisessa kohteessa oli kuitenkin kiinnitetty huomiota varsinkin WC-tilojen esteettömyyteen ja palveluiden saavutettavuuteen. Kaikissa kartoituskohteissa oli tilaa liikua apuvälineiden avulla ja kirjastolle, kaupungintalolle ja Carelicumille on täysin esteetön sisäänkäynti.

Kirjaston kohdalla kiitosta saavat kalusteiden pyöristetyn kulmat, lukusalin kalusteiden kontrastina toimiva oranssi väri, asiakaskäyttöön varattu rollaattori, kirjaston Internet-sivujen ’Esteetön kirjasto’-osio ja monipuoliset lainauspalvelut. Kirjaston tilojen yleinen ongelma oli tummuuskontrastin puute sisustuksen harmaan värityksen takia sekä vaikeus erottaa pienikokoisia ja ylhäälle ripustettuja opasteita taustastaan.

Kaupungintalon esteetön sisäänkäynti kaupunginteatterin aulan kautta on toimiva ratkaisu ja rakennuksen aulatilasta pääsee portailla ja hissillä 2. ja 3. kerroksen tiloihin. Kaartuvat portaat ovat yllättävän helppokulkuiset, koska ne ovat tarpeeksi leveät, ja sisätiloissa on runsaasti levähtämispaikkoja. Ongelmallista rakennuksessa on valaistuksen ja selventävien opasteiden puute. Esteetön WC ja hissi löytyisivät helpommin, jos niihin viittaavat opasteet näkyisivät jo sisääntuloaulassa.

Carelicumin kohdalla myönteistä oli esteetön sisäänpääsy, tilava aulatilaa ja yleisökäyttöön varattu pyörätuoli. Suuri ongelma on tilan kaikuisuus ja äänekkyys sekä se, että asiakaspalvelupiste sijaitsee sermeillä tilasta erotetun ravintolan vieressä. Asiakaspalvelutiskin korkeus ja vuoronumeroautomaatin haasteellisuus vaikeuttavat myös erityiskävijöiden asioimista tilassa.

Museoiden kohdalla kehuja saavat toimivat pohjaratkaisut ja levähtämispaikkojen runsaus. Pohjois-Karjalan museo HILMAssa kiitosta saavat kosketeltavat näyttelyesineet, useat pienoismallit, Kauppatie-osuuden 'Papinkatu', jonka vitriinit olivat hyvin valaistuja ja esineet asetettu tarpeeksi matalalle sekä perusnäyttelyiden yhteydessä oleva esteetön WC. Vaihtuvien näyttelyiden ja perusnäyttelyn suurimmat ongelmat koskivat valaistuksen puutetta sekä opaste- ja näyttelytekstien pientä kokoa ja tummuuskontrastin puutetta. Samankaltaisia ongelmia oli myös Taidemuseo ONNissa. Museoiden uudet Internet-sivut kuitenkin toimivat saavutettavuudeltaan erittäin hyvin ja noudattavat Euroopan unionin asettamaan Saavutettavuusdirektiiviä.

Jokaisen kartoitetun kohteen saavutettavuutta voidaan parantaa pienin muutoksinkin, joita on listattu alla oleviin käytännön suosituksiin. Tilojen täyden esteettömyyden saavuttamiseksi kohteissa täytyisi tehdä suurempiakin muutoksia. Joitakin on ehdotettu alla olevassa taulukossa. Kohteissa on myös rakenteellisia ongelmia, joiden ratkaisuja ei ole listattu taulukkoon. Esimerkiksi Carelia-salista puuttuu kokonaan hissi ja taidemuseon pääsisäänkäynnille johtavat luiskat tulisi muuntaa loivemmiksi. Myös Carelia-rakennuksen ja taidemuseon sisäänkäynnin edustalla olevaa tasannetta pitäisi laajentaa, jotta apuvälineitä käyttävä henkilö pääsisi vaivattomasti sisälle. Molemmissa kohteissa on myös liian raskaat ulko-ovet ja ahtaat tuulikaapit. Taidemuseon hissi on tarkoitettu ensisijaisesti tavaroiden kuljetukseen ja se ei ole tarpeeksi leveä esimerkiksi pyörätuolin kanssa liikkuvalla. Kirjaston pohjakerroksessa sijaitsevaan esteettömään WC-tilaan on hankala mennä, koska WC-tilojen ovet ovat liian leveitä, eivätkä ne jätä tarpeeksi tilaa koppien ja käsienpesupisteen välille. Lisäksi 2. kerroksesta puuttuvat kokonaan esteettömät WC-tilat.

Jo opastavien materiaalien ja teknologian lisääminen tilaan auttaa tekemään näistä kohteista saavutettavampia. Valaistuksen lisääminen helpottaa tilassa liikkumista ja äänimajakana asentaminen sisäänkäyntien luokse auttaa näkövammaisia suunnistamaan tiloissa. Induktiosilmukoiden asentaminen äänekkäisiin ja kaikuisiin tiloihin parantaa kuulovammaisen asioimista ja viihtyvyyttä tiloissa. Yhdenmukaisten opasteiden asentaminen keskeisiin kulttuuritiloihin Joensuussa auttaisi monia toimintarajoitteisia, kehitysvammaisia sekä turisteja liikkumaan kohteissa ja löytämään niiden luokse. Kuvallisten ja yhtenäisten esteettömyydestä kertovien opasteiden lisääminen tilojen yhteyteen myös kutsuisi erityiskävijöitä käyttämään kohteiden palveluita.

Tieto joensuulaisista kulttuuritiloista ja palveluista sekä niiden saavutettavuudesta kannattaa lisätä Suomi kaikille –palveluun, joka pyrkii edistämään esteetöntä matkailua. Tällä hetkellä palvelussa ovat paikallisista kulttuurikohteista vain Taidemuseo ONNin ja Carelicumin tiedot, jotka ovat vaillinaiset ja vanhentuneet. Kirjasto, Carelicum ja museot voisivat myös pyrkiä EU:n Vammaiskortti-kohteiksi, mikä nostaisi kohteiden kansainvälistä profiilia ja todentaisi, että kohteissa tarjotaan vammaisten osallisuutta lisääviä palveluita.

Suosittelavaa voisi myös olla yhtenäisen saavutettavuussuunnitelman laatiminen tulevaisuutta varten, jossa esteettömyyttä koskevia haasteita mietittäisiin jo kulttuuritilojen suunnitteluvaiheessa. Vammaisasiantuntijoiden tietämyksen ja kokemusten huomioon ottaminen olisi myös ensisijaisen tärkeää tilojen rakenteita ja palveluita suunniteltaessa.

7.1 Käytännön suositukset kartoituskohteiden saavutettavuuden lisäämiseksi

	Pääkirjasto	Kaupungintalo	Carelicum	Pohjois-Karjalan museo HILMA	Taidemuseo Onni	Carelia-sali
Autopaikat	Kadunreunan loivennus vammaispysäköinti-paikkojen luona.	Kohteen läheisyyteen olisi hyvä lisätä vammaispysäköinti-paikkoja.	Rakennuksen edustalle olisi hyvä lisätä vammaispysäköinti-paikkoja.		Rakennuksen läheisyyteen olisi hyvä lisätä vammais-pysäköintipaikkoja. Vammaispysäköinti-kortin omaavan henkilön pitäisi pystyä jättämään auto taidemuseon eteen ilman pelkoa sakoista.	
Piha ja sisäänkäynti	Automaattisten ulko- ja sisäovien tulisi pysyä auki pidempään. Sisäänkäynti löytyisi helpommin, jos sen yhteydessä olisi äänimajakka.	Sisäänkäynnin läheisyyteen olisi hyvä lisätä penkki levähtämispaikaksi. Esteettömän sisäänkäynnin luokse (kaupunginteatterin ovi) olisi hyvä lisätä opasteet rakennuksen ulkopuolelle.	Automaattisten ulko- ja sisäovien tulisi pysyä auki pidempään. Sisäänkäynti löytyisi helpommin, jos sen yhteydessä olisi äänimajakka.		Ulko-oven yhteyteen olisi hyvä lisätä painike, jolla raskaan oven saisi avattua helpommin.	Luiskan ja portaiden yhteyteen olisi hyvä lisätä kaide. Jotta sisäänkäynti olisi esteetön, luiskaa tulisi loiventaa ja leventää. Raskaan ulko-oven yhteyteen olisi hyvä

						asentaa avauspainike. Sisäänkäynnin yhteydessä oleva kynnyks olisi hyvä poistaa.
Aulatila	Kaikuisa tila hyötyisi induktiosilmukasta.	Kaupunginteatterin aulatila hyötyisi induktiosilmukasta.	Kaikuisa tila hyötyisi induktiosilmukasta. Narikkahuoneen oviaukkoa tulisi tehdä näkyvämmäksi esim. huomioltarralla. Osa narikkahuoneen naulakoista olisi hyvä asentaa alemmaksi.		Luiskan sijaintia tulisi muuttaa pois ilmanvaihtopylvään takaa, tai ilmanvaihtopylväs tulisi poistaa. Luiskan edessä olevaa sisäovea tulisi pitää avoinna. Aulatilaa valaistusta tulisi lisätä.	Kaikuisa tila hyötyisi induktiosilmukasta. Narikan yhteydessä olisi hyvä olla matalammalla sijaitsevia naulakoita.
Lipunmyynti ja muut palvelut	Suurempikokoiset suurenuslasit asiakaskäyttöön. Lainausautomaatin korkeutta olisi hyvä laskea. Asiakaspalvelu- ja lainauspisteet ovat kaikuisia tiloja ja ne	Asiointitiskin yhteyteen olisi hyvä lisätä koroja ja kaide erityiskävijöiden asiointimisen helpottamiseksi.	Asiointitiskin korkeutta olisi hyvä alentaa. Asiointitiskin yhteyteen olisi hyvä kiinnittää kaide sekä koukkuja asiakkaiden laukuille.		Asiointitiski hyötyisi induktiosilmukasta. Asiointitiskin yhteyteen olisi hyvä lisätä koroja ja kaide. Korttimaksu-päätteen johdon tulisi olla pidempi,	

	hyötyisivät induktiosilmukasta. Erityiskävijät tarvitsisivat enemmän apua lainausautomaatin käyttämiseen.		Yksi asiointitiskin palvelupisteistä olisi hyvä olla eroteltu sermillä kaikuisuuden vähentämiseksi. Vuoronumero-automaatin tulisi olla sellainen, jotta se lukisi ääneen palveltavat numerot. Automaatin korkeutta olisi myös hyvä säätää alemmaksi. Asiakastietokoneeseen olisi hyvä asentaa ruudunlukuohjelma ja kohonäppäimistö. Asiakastietokoneen käyttöaikaa tulisi pidentää, jotta toimintarajoitteinen pystyy asioimaan rauhassa.		jotta sen voisi ojentaa asiakkaalle asiointiin helpottamiseksi. Tieto siitä, että avustaja pääsee museoon ilmaiseksi olisi hyvä lisätä asiointitiskin yhteyteen.	
Valaistus	Lukusalin valaistusta tulisi lisätä.	WC-tilojen, portaikon ja sisätilojen valaistusta tulisi lisätä.	Aulatilaa ja asiointipisteen valaistusta tulisi lisätä. Vaihtoehtoisesti seinien punainen väri ja harmaat matot tulisi		2. ja 3. kerroksen näyttelyhuoneiden valaistusta pitäisi lisätä. 3. kerroksen käytävän valaistusta olisi myös hyvä lisätä.	

			vaihtaa vaaleampiin sävyihin.			
WC-tilat	Esteettömän WC:n avaaminen helpottuisi, jos ovesta olisi vaakasuuntainen vedin. WC:n vetimeen olisi hyvä laittaa huomiota, jotta se erottuisi seinästä. WC-tilan varusteiden (vauvanhoitopöytä, pesuallas, käsienkuivaus, seinäkoukut, peilit) korkeutta tulisi laskea, jotta lyhytkasvuinen tai pyörätuolia käyttävä ylettyisi niihin.	Kaupunginteatterin aulatilassa sijaitsevan esteettömän WC:n opastekyltin tulisi näkyä selvemmin. Esteettömän WC:n avaaminen helpottuisi, jos ovesta olisi vaakasuuntainen vedin. WC-istuimen molemmilla puolin tulisi olla kääntyvät käsituet. 2. kerroksen WC:n opastekyltin tulisi olla näkyvämpi.	Aulan WC-tiloihin johtavan kyltin tulisi näkyä paremmin väriykseltään ja tekstin kooltaan. Esteettömän WC:n avaaminen helpottuisi, jos ovesta olisi vaakasuuntainen vedin. WC-tilan varusteiden (vauvanhoitopöytä, pesuallas, käsienkuivaus, seinäkoukut, peilit) korkeutta tulisi laskea, jotta lyhytkasvuinen tai pyörätuolia käyttävä ylettyisi niihin. WC-tilan oven lukon korkeutta tulisi laskea. Auditorion WC-tilojen oveen olisi hyvä lisätä opaste, että esteetön WC-löytyy niiden yhteydestä. Naisten ja	Perusnäyttelyn yhteydessä olevan esteettömän WC:n avaaminen helpottuisi, jos ovesta olisi vaakasuuntainen vedin. Oven yhteydessä olevan kyltin olisi hyvä olla suurempi ja käyttää huomioväriä, jotta sen huomaisia hämärässä tilassa. Perusnäyttelyn yhteydessä olevan esteettömän WC:n WC-rullan paikka olisi hyvä siirtää lähemmäksi WC-istuinta. WC-tilaan olisi myös hyvä lisätä seinäkoukku. Käsienpesuallasta ja peiliä olisi hyvä siirtää alemmaksi.	WC-tilojen oveen olisi hyvä lisätä opaste, että esteetön WC-löytyy niiden yhteydestä. Naisten ja miesten WC-tilojen kylttejä tulisi suurentaa ja niissä olisi hyvä olla huomioväriä, jotta ne erottuisivat taustastaan. Esteettömän WC:n avaaminen helpottuisi, jos ovesta olisi vaakasuuntainen vedin. Kun esteetöntä WC-tilaa remontoidaan seuraavan kerran, lavuaari tulisi asentaa kauemmaksi WC-istuimesta. Lavuaarin korkeutta olisi myös hyvä säätää niin, että	Esteettömän WC-tilan oven kyltin tulisi olla selvempi: suurempikokoinen ja erottua taustastaan.

			miesten WC-tilojen kylttejä tulisi suurentaa ja asentaa ne alemmaksi. Myös WC-tilojen yhteydessä olevan kynnys olisi hyvä poistaa. Auditorion WC-tilojen varusteiden (vauvanhoitopöytä, pesuallas, käsienkuivaus, seinäkoukut, peilit) korkeutta tulisi laskea, jotta lyhytkasvuinen tai pyörätuolia käyttävä ylettyisi niihin.		pyörätuolikäyttäjä pääsee sen luokse.	
Hissit ja portaat	Hissin ulkoisen kutsupainikkeen yhteyteen voisi laittaa huomiotarran, jotta se erottuisi paremmin. Hissin sisällä olevan hälytyspainikkeen yhteydessä olisi myös hyvä olla huomiotarra, jota sitä ei painettaisi vahingossa.	Kaupunginteatterin aulatilassa sijaitsevan hissin yhteyteen tulisi lisätä opastekyltti, jotta sen löytäisi helpommin. Hissin ulkoisen kutsupainikkeen yhteyteen voisi laittaa huomiotarran, jotta se erottuisi paremmin.	Hissin ulkoisen kutsupainikkeen yhteyteen voisi laittaa huomiotarran, jotta se erottuisi paremmin. Hissin sisällä olevan hälytyspainikkeen yhteydessä olisi myös hyvä olla huomiotarra, jota sitä ei painettaisi vahingossa.		Hissin sijainti olisi hyvä merkitä selvemmällä opasteella, joka näkyisi sisäänkäynnin ja asiointitiskin luota. Hissin ulkoisen kutsupainikkeen yhteyteen voisi laittaa huomiotarran, jotta	Kaidetta olisi hyvä pidentää portaiden päättymiskohdassa.

	Portaiden alkamiskohdalla kaidetta olisi hyvä pidentää. Portaiden alkamiskohtaan olisi hyvä lisätä kontrastiraita. Lukusalin portaikon edessä olevaan pylvääseen olisi hyvä lisätä huomiotarra.	Hissin sisällä olevan hälytyspainikkeen yhteydessä olisi myös hyvä olla huomiotarra, jota sitä ei painettaisi vahingossa.	Hissin valaistusta tulisi lisätä. Portaiden alkamiskohtaan olisi hyvä lisätä kontrastiraita ja portaiden valaistusta tulisi lisätä.		se erottuisi paremmin. Hissin sisällä olevan hälytyspainikkeen yhteydessä olisi myös hyvä olla huomiotarra, jota sitä ei painettaisi vahingossa. Portaikkoon johtavan sisäoven kynnyksen voisi poistaa, koska se on kompastumisriski. Portaiden alkamiskohdassa (varsinkin kiviportaiden) olisi hyvä olla kontrastiraita.	
Sisätilat	lukusalin sekä 2. ja 3. kerroksien kaikuisat tilat hyötyisivät induktiosilmukasta. Musiikkiosaston lainauspisteelle johtavalle reitille olisi	2. ja 3. kerroksen sisätilat ovat kaikuisia ja hyötyisivät induktiosilmukasta.	Ravintolatilat ja asiointialueen väliin olisi hyvä lisätä lisää sermejä tai väliseinä, joka vähentäisi ääniä.	Vaihtuvien näyttelyiden ja perusnäyttelyn tiloihin olisi hyvä asentaa induktiosilmukat. Vaihtuvien näyttelyiden tila:	Vaihtuvien näyttelyiden tilan keskimmäisen sisäoven kohdalla olevan kynnyksen voisi poistaa, koska se on kompastumisriski.	Induktiosilmukan merkki ja kuuluvuuskartta olisi hyvä sijoittaa salin ulkopuolelle.

	hyvä lisätä huomioliuskia. Lukusalin sisäänkäynnin edessä olevan veistoksen siirtämistä suositellaan sen aiheuttaman törmäysriskin vuoksi. Lukusalin kaikuisuus vähenisi, jos tiloja erottavat sermit olisivat korkeampia. Lukusalissa olisi hyvä olla sellainen asiakastietokone, jonka ääreen pääsee pyörätuolilla.			katto olisi hyvä maalata mustasta vaaleampaan sävyyn; teoslapuissa olisi hyvä käyttää isompaa tekstiä; kohdevalaisimien suuntaa olisi hyvä harkita, niin että ne eivät aiheuttaisi estohäikäisyä; teosten ripustuksessa tulisi ottaa huomioon lyhytkasvuiset ja pyörätuolia käyttävät. Perusnäyttely; tilan opasteiden olisi hyvä käyttää huomiovärejä, isompaa fonttia ja olla asennettu alemmaksi katonrajasta; teoksien ja vitriineiden asettelussa tulisi huomioida paremmin lyhytkasvuiset ja	Vaihtuvien näyttelyiden sekä 2. ja 3. kerroksen perusnäyttelyiden tilassa olisi hyvä olla induktiosilmukka. 2. ja 3. kerroksen perusnäyttelytilojen ilmanlaatua pitäisi parantaa huomattavasti. Antiikin huoneen keskivitriinien ja pöytävitriinien asettelua tulisi harkita, niin että pyörätuolikäyttäjät ja muut toimintarajoitteiset pääsisivät niiden luokse. liris-huoneen huonekalujen ja keramiikkavitriinin asettelua voisi harkita, jotta pyörätuolikäyttäjät ja muut toimintarajoitteiset	
--	---	--	--	--	--	--

				pyörätuolia käyttävät. Kun perusnäyttelyä uusitaan seuraavan kerran, taustavalaistuista näyttelyteksteistä olisi hyvä luopua; tilan valaistusta tulisi lisätä huomattavasti ja kohdevalaisimien suuntaa olisi hyvä harkita, niin että ne eivät aiheuttaisi estohäikäisyä. Kun perusnäyttelyä uusitaan seuraavan kerran, olisi matot hyvä vaihtaa vaaleampaan sävyyn tai korvata helppokulkuisemmalla, vaaleammalla materiaalilla. Sortavalan pienoismallin	pääsisivät liikkumaan tilassa paremmin. Juhlasaliin olisi hyvä asentaa induktiosilmukka. Joidenkin 3. kerroksen käytävällä olevien vitriinien jalustaa kannattaisi lyhentää, jotta lapset, lyhytkasvuiset ja pyörätuolikäyttäjät näkisivät vitriineihin paremmin. Ikoni-huoneen ja käytävän välinen kynnys ja tasoero tulisi tasoittaa rampilla. Ikoni-huoneen teosten asettelua tulisi harkita, koska nykyinen esittely tekee tilasta ahtaan. Huoneen lattiamateriaali	
--	--	--	--	--	---	--

				yhteydessä olevan kosketusnäytön korkeutta olisi hyvä laskea.	kannattaisi myös vaihtaa vaaleampaan sävyyn.	
Tiedon saavutettavuus	Opasteet olisi hyvä asentaa alemmaksi, jotta ne huomattaisiin helpommin, esim. lukusalin neuvontapisteen opaste. Opasteissa tulisi käyttää tummuuskontrastia ja huomiovärejä, esim. keltaista tai valkoista. Ainakin yhteen 2. kerroksen asiakastietokoneeseen olisi hyvä asentaa ruudunlukuohjelma. 2. kerroksen asiakastietokoneissa olisi hyvä olla kohonäppäimistö. Kirjaston Internet-sivuille olisi hyvä lisätä osio, joka kertoo kirjaston tilojen ja	Kaupungintalolla olisi hyvä olla omat Internet-sivunsa kaupungin sivujen yhteydessä. Sivustolla tulisi olla tieto tilojen saavutettavuudesta. Sivustolla olisi myös hyvä olla pohjapiirros teatterin sisäänkäynnistä ja aulatiloista, joihin on merkitty hissi, portaat ja esteetön WC. 2. ja 3. kerroksen pohjapiirrosta ei tarvitse asettaa näytille turvallisuussyistä.	Tilan saavutettavuustiedot olisi hyvä lisätä Carelicumin Internet-sivuille. Aulatilán, asiakaspalvelupisteen ja auditorion pohjapiirros olisi hyvä lisätä Carelicumin Internet-sivuille. Carelicumin Internet-sivulla olevat klikattavat toiminnot olisi hyvä asettaa avautumaan uuteen välisivuun.		Näyttelytilojen oviaukoissa sijaitsevat opasteet tulisi vaihtaa selvempiin kyltteihin, jotka olisivat matalammalla ja erottuisivat paremmin taustastaan. Teoslaput olisi hyvä lisätä perusnäyttelyn teoksien yhteyteen. Resetti-huoneen teoslappujen tekstin tulisi olla isompikokoista. Taidemuseolla jo olemassa olevat suurennuslasit tulisi ottaa asiakaskäyttöön.	Carelia-salilla olisi hyvä olla omat Internet-sivunsa. Koska tilassa on ongelmia esteettömyyden kanssa, tulisi näistä mainita selvästi sivustolla. Aulatilasta saliin johtavia opasteita tulisi suurentaa.

	palveluiden saavutettavuudesta.					
--	------------------------------------	--	--	--	--	--

Lähteet

- Ahlgren, Anja & Lassila, Anne & Rautakoski, Maire-Liisa (2012) Esteettömyyskartoitus Porvoossa: Lähes sata kartoitettua kohdetta. Porvoo: Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Delin, Annie (2003) Access on a Shoestring: Disability Portfolio. Suomentanut Taija Heinonen (Esteettömyyttä pikkurahalla). Helsinki: Opetusministeriö (vammaiset ja kulttuuri –toimikunta).
- Kalbag, Laura (2017) Accessibility for Everyone. New York: A Book Apart.
- Kähkönen, Kirsi (2012) Vammaisten ihmisten kokemukset taide- ja kulttuuripalveluiden käyttäjinä. Helsinki: Kulttuuria kaikille –palvelu.
- Linnapuomi, Aura (2008) Kosketeltavaa kulttuuria: Tietopaketti kosketeltavista pienoismalleista ja kohokartoista. Helsinki: Kulttuuria kaikille –palvelu.
- Linnapuomi, Aura & Salonlahti, Outi (2015) Entä saavutettavuus? Ohje kulttuurikohteen saavutettavuudesta viestimiseen. Helsinki: Kulttuuria kaikille –palvelu.
- Pesola, Kirsti (2009) Esteettömyysopas: Mitä? Miksi? Miten?. Helsinki: Invalidiliiton julkaisuja o.39.
- Ruskovaara, Anna & Rissanen, Hanna-Leena & Rasa, Jukka & Seppälä, Juha & Laakso Jukka (2009) Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitussopas: Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Helsinki: Invalidiliiton julkaisuja o.38.
- Sainio, Tapani & Edgren, Helena (toimi.) (2007) Kansallisaarteita kaikille: Museoviraston saavutettavuussuunnitelma. Helsinki: yliopistopaino.
- Salo, Outi (2013) Viestintää kaikille: Saavutettavan viestinnän opas kulttuuritoimijoille. Helsinki: Kulttuuria kaikille –palvelu.
- Tanskanen, Ilona & Suominen-Romberg Tuija (toim.) (2009) Esteettömästi saavutettavissa. Turku: Turun ammattikoulun raportteja 82.
- Teräsvirta, Mikko (toim.) (2007) Kättä pidempää: opas asiakaspalvelun saavutettavuuteen. Espoo: Frenckellin kirjapaino.
- Vatanen, Julia (2010) Kulttuurikeskus Poleenin saavutettavuuskartoitus 2010. Pieksämäki.
- Directive (EU) 2016/2102 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies (2016). Strasbourg: Official Journal of the European Union.
- Invalidiliiton esteettömyyskeskus ESKE (2018) Esteetön WC- ja pesutilaopas. Helsinki: Invalidiliiton julkaisuja.
- Invalidiliiton esteettömyyskeskus ESKE (2019) Esteettömyyskartoitussopas. Helsinki: Invalidiliiton julkaisuja o.64.
- Museoiden esteettömyyden tarkistuslista (2004). Helsinki: Kulttuuria kaikille –palvelu.
- Papunet (2017) Ohjeet helppokäyttöisen verkkopalvelun suunnitteluun. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) asiantuntijapalvelut & Semantix Finland oy (2017) Liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden evakuointi. Helsinki: SPEK.

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0. Suomentanut Turun yliopisto (2011) Verkkosisällön saavutettavuusohjeet (WCAG) 2.0. <https://www.w3.org/Translations/WCAG20-fi/> Haettu 5.3.2019.

Liitteet

Saavutettavuuskartoituslomake